

Censorinstitutionen

Status 2005

Censorinstitutionen

© 2005 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:
Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævns anbefalinger.

Bestilles hos:
Danmarks Evalueringsinstitut
Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø
T 35 55 01 01
F 35 55 10 11
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

00,- kr. inkl. moms

Indhold

Forord	8	
2	Censorinstitutionen i perspektiv	10
2.1	Censorinstitutionens udvikling	10
2.2	Storbritannien	11
2.3	Norge	13
2.4	Perspektivering	13
2.5	Nødvendige overvejelser om censorinstitutionen	14
3	Resumé af spørgeskemaundersøgelsen	16
4	Spørgeskemaundersøgelsen - indledning	19
5	Censorkorpset	21
5.1	Bekendtgørelsen	21
5.2	Sammensætningen af censorkorpset	22
5.3	Udskiftning	23
6	Anvendelse af censorer til eksamen	25
6.1	Fordelingen af censuropgaver	25
6.2	Anvendeshyppighed	28
6.3	Det landsdækkende censorkorps	29
6.4	Sammenfatning	31
7	Kontakt mellem censorer og formandskab	33
7.1	Bekendtgørelsen	33

7.2	Indberetninger fra censorerne	34
7.3	Censormøder	37
7.4	Sammenfatning	40
8	Kontakt mellem de enkelte censorer og institutionerne	41
8.1	Kontaktmøder	41
8.2	Sammenfatning	43
9	Kontakt mellem formandskabet og institutionerne	44
9.1	Bekendtgørelsen	44
9.2	Den årlige beretning	44
9.3	Høring ved studieordningsændringer og om uddannelsernes kvalitet og hensigtsmæssighed	49
9.4	Honorarer	50
9.5	Sammenfatning	51
10	Holdninger til censorinstitutionens rolle	52
	Appendiks 1: Metode	58

Forord

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (VTU) har anmodet Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at tilrettelægge og gennemføre en undersøgelse af censorinstitutionen på de lange videregående uddannelser.

Undersøgelsen skal bidrage til ministeriets arbejde med en ny kvalitetsbekendtgørelse.

Formål

Formålet med undersøgelsen er først og fremmest at følge op på de væsentligste konklusioner fra Evalueringscenterets undersøgelse af censorinstitutionen i 1998, med henblik på at kortlægge udviklingen på området. Endvidere perspektiveres den danske models styrker og svagheder ved en sammenligning med den britiske og den norske censormodel.

Område

Undersøgelsen omfatter kun de uddannelser som VTU har ansvaret for, altså de lange videregående uddannelser ved landets 12 universiteter, foruden diplomingeniøruddannelserne, der fortsat hører under censorformandskaberne for de tekniske uddannelser. IT-Universitetet indgår dog ikke undersøgelsen da det ikke var oprettet i 1998 og således ikke kan være en del af sammenligningsgrundlaget.

Kortlægningen gennemføres som en kvantitativ totalundersøgelse blandt alle censorformænd og relevante repræsentanter for uddannelserne, det vil primært sige studieledere. Betegnelsen studieleder anvendes således af praktiske årsager i hele rapporten selvom nogle af respondenterne har andre titler.

1998-undersøgelsen bestod dels af en spørgeskemaundersøgelse med censorformænd, som svarer til spørgeskemaundersøgelsen i denne rapport, dels af en spørgeskemaundersøgelse med censorer og ti fokusgruppeinterview med censorformænd og studieledere. Rapporten "Censorinstitutionen i Forandring" (Evalueringscenteret, 1998) indeholdt desuden en detaljeret redegørelse for lovgrundlaget for censorinstitutionen.

Den anvendte metode er beskrevet i appendiks 1.

Fremstillingen tager kapitel for kapitel udgangspunkt i bekendtgørelsen af 1993 og de efterfølgende ændringer fra 2000. Herefter gøres rede for undersøgelsen i 1998, og på denne baggrund analyseres resultaterne fra den aktuelle undersøgelse.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført af evalueringskonsulent Helene Brochmann og metodemedarbejder Morten Bregendahl Sørensen.

2 Censorinstitutionen i perspektiv

Den danske censorinstitution er næsten enestående i Europa. Kun i Storbritannien og Norge er der ordninger der som den danske anvender eksterne censorer i forbindelse med eksaminer og prøver. Til gengæld overgår den danske censorinstitution ordningerne i begge disse lande hvad angår bredde, intensitet og omkostninger.

Dette kapitel vil præsentere nogle overvejelser om censorinstitutionen herhjemme i forhold til udviklingen i de to andre lande.

2.1 Censorinstitutionens udvikling

Faste, lønnede censorer beskikket for tre år ad gangen blev indført i 1871 ved Københavns Universitet med blandt andet følgende begrundelse: "... der vil af dem (censorerne) som stående uden for Universitetet kunne ventes en baade sagkyndig og uhildet Bedømmelse, ikke mindre af den enkelte Eksamenspræstation, end af Prøven som Institution i det hele". Det blev med andre ord forventet at censorerne både skulle sikre en retfærdig bedømmelse af de studerende og kontrollere eksamenssystemets generelle kvalitet. Fra denne begyndelse er den danske censorinstitution efterhånden udbygget til at være særdeles omfattende i sin udformning og i den intensitet hvormed den virker inden for uddannelsernes prøve- og eksamenssystemer.

Den gældende censorbekendtgørelse af 1993 og det forudgående udvalgsarbejde bevarede det oprindelige sigte således at censorerne med bekendtgørelsens formulering fortsat skulle påse:

- at kravene ved uddannelsernes prøver, herunder de skriftlige opgaver, er i overensstemmelse med de formål og krav som er fastlagt i bekendtgørelser, studieordninger m.v.
- at prøverne gennemføres i overensstemmelse med gældende regler
- at de studerende får en ensartet og retfærdig behandling og deres præstationer en pålidelig bedømmelse der er i overensstemmelse med reglerne om karaktergivning og andre regler.

1993-bekendtgørelsen styrkede censorernes muligheder for at løfte opgaven ved at indføre nye regler om regelmæssig og bred anvendelse af de enkelte censorer, censorkontaktmøder og oprettelsen af landsdækkende censorkorps på nye områder. Censorerne blev også pålagt en indberetningsforpligtelse.

Derudover blev censorinstitutionens formål udvidet til også at omfatte rådgivning om uddannelsernes kvalitet i forhold til arbejdsmarkedet og i forhold til videre uddannelsesforløb. Bekendtgørelsen styrkede derfor censormandskabets rolle og stillede krav om en vis andel såkaldte aftager-censorer i korpset.

Endelig markerede en række bestemmelser censorkorpsets og formandskabernes selvstændige og uafhængige rolle i forhold til uddannelserne, fx ved udpegning af censorer og fordeling af disse på de enkelte eksaminer.

Det daværende Evalueringscenter gennemførte i 1998 en undersøgelse der satte et kraftigt spørgsmålstejn ved om bekendtgørelsens intentioner kunne siges at være helt implementeret i censorinstitutionens virke på de videregående uddannelser. EVA præsenterer i denne rapport sin aktuelle, opfølgende undersøgelse af censorinstitutionen på universiteterne. Rapporten dokumenterer for så vidt en positiv udvikling i forhold til 1998-undersøgelsen, men fremskridtene er ikke entydige, og på mange områder er ikke sket en reel udvikling. Sammenfattende betyder

2005-undersøgelsen at man fortsat må være forsigtig med at betragte censorinstitutionen som den væsentlige garanti for uddannelsernes sammenlignelige kvalitet.

De forhold omkring censorinstitutionen som denne rapport afdækker, giver anledning til at pege på nogle væsentlige problemfelter der bør afklares. Afklaringen kan passende tage afsæt i en sammenligning med censorinstitutionen i andre lande. Den danske censorinstitution er i international sammenhæng ganske vist næsten enestående, men Storbritannien og Norge har sammenlignelige sensorsystemer, og udviklingen i begge lande går i en markant anden retning end den danske.

2.2 Storbritannien

Siden midten af 1920'erne har det britiske universitetssystem anvendt såkaldte external examiners, der her oversættes til censor. Det skal understreges at der på trods af den direkte oversættelse kun er en ringe parallelitet til det danske censorbegreb.

Det væsentligste lighedspunkt med Danmark er utvivlsomt at den britiske censorinstitution er lige så værdsat hos de ansvarlige myndigheder og blandt universiteterne som tilfældet er for censorinstitutionen herhjemme. Men derudover har det britiske koncept udviklet sig væsensforskelligt fra det danske.

EVA's britiske søsterorganisation *The Quality Assurance Agency for Higher Education* (QAA) har i samarbejde med universitetssammenslutningen *Universities UK* udarbejdet en "Code of Practice" der præsenterer de gældende retningslinjer for censorfunktionen. Her præciseres sensorsystemets hovedopgave som "one of the principal means for maintaining nationally comparable standards within autonomous higher education institutions." Det andet hovedinstrument er QAA's eksterne evalueringer og auditeringer.

De britiske censorer skal med andre ord bistå universiteterne med at sikre og opretholde nationalt sammenlignelige faglige standarder. Derudover skal de bistå med at sikre at bedømmelsesprocedurerne er forsvarlige, retfærdigt anvendte og i overensstemmelse med universitetets retningslinjer. Retningslinjerne definerer endvidere at censorerne kan foretage stikprøver i skriftlige besvarelser, men at de ikke skal involvere sig i de konkrete eksaminationer af individuelle studerende. Det er i øvrigt op til det enkelte universitet om censorer får mulighed for at mødes med studerende på uddannelsen.

Code of Practice behandler derudover indgående censorernes rapporter til uddannelserne og disse forpligtelser til og interesse i at følge op på rapporterne.

Storbritannien har haft samme vanskeligheder med at skabe et nationalt sammenhængende system som Danmark. Hovedårsagen er utvivlsomt at eksterne censorer udpeges af uddannelserne og fakulteterne på de enkelte universiteter og som hovedregel kun virker på disse. Den danske prioritering af procedurer der sikrer censorinstitutionens uafhængighed, har intet modstykke i Storbritannien hvor det er det enkelte universitets ansvar at eksterne censorer vurderer de faglige standarder ved universitetets uddannelser.

I det britiske uddannelsessystem er det alment accepteret at overgangen fra "elite-" til "masse-"uddannelser indebærer at det ikke længere er realistisk at sikre den enkelte studerende i prøvesituationen, men nok at sikre retfærdighed i prøvesystemet som sådant. Som det hedder i en rapport om censorinstitutionen fra 1996: "To re-establish the individual student as the primary focus of fairness would have significant and substantial costs in terms of the recruitment and funding of external examiners". Censorer fungerer derfor efterhånden kun sjældent som "additional markers", dvs. som efterfølgende bedømmere ved enkelte eksaminationer hvor de interne bedømmere fx har været uenige. Til gengæld vil censor som hovedregel anmode om lejlighed til at foretage en stikprøvebaseret vurdering af konkrete "interne" bedømmelser af skriftlige eksaminer. En typisk stikprøve vil omfatte 10-15 % af et eksamenshold og inkludere både eksaminander på højt og lavt fagligt niveau. Som det fremgår af ovenstående, har den danske distinktion mellem eksternt og internt bedømte prøver dermed ikke en britisk parallel.

Mens de danske uddannelser ofte har tilknyttet et censorkorps med over 100 censorer, er der til den enkelte britiske universitetsuddannelse kun udpeget ganske få censorer, ofte under 10. Disse er typisk kolleger fra tilsvarende universitetsuddannelser, og derfor er deres faglighed ikke altid så bred at de troværdigt kan sikre de faglige standarders nationale niveau. Til gengæld lægger mange universiteter vægt på at censorerne gennemgår formaliserede introduktionskurser der sikrer kendskab til den pågældende uddannelse og ikke mindst til de målsætninger der ligger bag uddannelsen og dennes prøve- og eksamensformer.

Den britiske universitetssammenslutning *Universities UK* overvejer aktuelt at fremme fælles standarder for introduktion og samarbejde med censorer uden at dette ændrer på at ansvaret for censorernes arbejde påhviler det enkelte universitet. Forslaget om introduktionsforløbet er væsentligt netop fordi det britiske system tillægger det særlig vægt at censorerne giver uddannelserne tilbagemeldinger på prøvesystemets kvalitet. Det gælder både muligheden for at dokumentere de studerendes faglige niveau og for at sikre at de får en retfærdig behandling. En hyppig kritik af censorsystemet er nemlig at selvom det er baseret på utvivlsom faglighed hos udøverne, rummer det ofte ringe viden om eksamensformer og vilkår for at prøve et fagligt niveau.

En betydelig del af den individuelle censors arbejde finder derfor sted sammen med uddannelsesansvarlige og eksamensledere i eksamensudvalg (examination boards) der drøfter prøveformer og prøveindhold. Eftersom dette arbejde ikke er organiseret i egentlige censorkorps, er der heller ikke noget modstykke til de danske censorformandskaber og disses ansvarsområder. Nogle uddannelser anvender såkaldte chief examiners. Disse bruges ved afgangsprøver og i eksamensudvalg, men de har ingen ansvarsopgaver der modsvarer de danske censorformænds.

De britiske censorers hovedfunktion er at sikre at uddannelsernes niveau opretholdes, og at det kan sammenlignes i forhold til givne standarder. Et synspunkt i den britiske debat om censorinstitutionen er at censorfunktionen forudsætter en homogenitet i universitetssystemet der nu er urealistisk i et massepræget system med næsten 200 universitetsinstitutioner med store indbyrdes forskelle i målsætninger og kvalitetskultur. Censorerne afgiver beretninger til de enkelte uddannelser. Typisk vil censor forholde sig positivt eller negativt til udsagn som "the standards of student performance are comparable with similar programmes or subjects in other UK institutions with which they are familiar" eller "the processes for assessment, examination and the determination of awards are sound and fairly conducted". Beretningerne offentliggøres i resuméform på internettet.

Den skelsættende Dearing-rapport fra 1998 stillede forslag til en revision af systemet. Rapporten anbefalede at QAA i et samarbejde med universiteterne udviklede tærskelstandarder for de enkelte uddannelsesområder. Disse standarder kunne herefter være grundlag for censorernes vurdering af de enkelte uddannelsers niveau i forhold til standarderne. QAA og universiteterne blev også anbefalet at oprette en national pulje af akademiske eksperter hvorfra universiteterne kunne vælge censorer. Endelig støttede rapporten også initiativer der ville styrke censorernes professionalisme. Universiteterne blev blandt andet anbefalet at give de akademiske medarbejdere mulighed for at fungere som censor i op til 60 arbejdsdage årligt. Et tidsrum der udtrykker forskellen mellem britiske og danske forventninger til censorerne. Af disse anbefalinger er indtil videre kun udviklingen af standarder gennemført.

Sammenfattende er det karakteristisk for de britiske censorer i forhold til den danske censorinstitution at de ikke er organiserede, men fungerer individuelt i forhold til de enkelte institutioner og uddannelser som også udpeger censorerne. Censorernes hovedopgave er at sikre at uddannelsens standard er på niveau med tilsvarende uddannelser. Derudover skal de påse at selve prøvesystemet fungerer efter formål og i overensstemmelse med studieindholdet. Som hovedregel medvirker censorerne ikke ved individuelle prøver, særligt ikke på grunduddannelsen. Den britiske censorinstitutionens fokus på sikring af uddannelsernes generelle niveau er blevet begrundet med at censorerne dermed varetager den funktion som i andre lande sikres gennem akkreditering.

2.3 Norge

Den norske censorinstitution har i sit udgangspunkt mange lighedspunkter med den danske. I Norge har der således også traditionelt været lagt vægt på censorernes kvalitetssikrings- og retssikkerhedsfunktion i forhold til den enkelte prøve og den individuelle eksaminand.

På det seneste er der imidlertid gennemført flere ændringer. Den væsentligste er at der med den nye norske universitetslov ikke længere er et absolut krav om ekstern censur ved eksaminer på grunduddannelserne, dvs. indtil bachelorniveau. Dermed er der lagt op til en kraftig reduktion af anvendelsen af censorer. Begrundelsen er blandt andet at de norske universiteter i stigende grad lægger vægt på mindre og hyppigere prøver frem for "sluteksaminationer". Eksamens- og prøvesystemerne indgår nu i universiteternes egne kvalitetssikringsystemer, og det er dermed op til universiteterne at vurdere hvilke faglige eller økonomiske implikationer der kan være i at anvende censorer på grunduddannelsen.

Norge er overgået til et finansieringssystem af de videregående uddannelser der i lighed med den danske taxameterstyring belønner gennemførelse og beståede sluteksaminer. Der har derfor også været en norsk debat om risikoen for at den reducerede eller bortfaldne eksterne censur giver frit løb for de uddannelser der måtte betragte finansieringsordningen som et incitament til at slippe flere studerende gennem uddannelserne. De norske studerende har givet udtryk for bekymring for hvorvidt det vil give "trynefaktoren" bedre vilkår, det vil sige om man kan frygte flere tilfælde af eksaminators urimelige eller ikke-faglige behandling af eksaminander. Der er med andre ord bekymring for de studerendes retssikkerhed.

I og med at de enkelte universiteter har ansvaret for deres eget prøvesystem, herunder den eksterne censur, er det også det enkelte universitet der udpeger sine censorer. Den enkelte censor fungerer i sin individuelle kapacitet, og der er ingen norsk pendant til danske censorkorps og censorformandskaber.

Det norske forskningsinstitut NIFU/STEP har på opdrag af det norske undervisningsministerium undersøgt de gældende censorordninger med hensyn til typer, omfang og formaliseringsgrad. Undersøgelsen konkluderer at der er en betydelig variation både i fortolkning af lovgrundlaget og i de konkrete udformninger. Det gælder mellem universiteterne indbyrdes og inden for det enkelte universitet. Universitetet i Bergen er et af de universiteter der indgår i undersøgelsen, og udgør et eksempel på udvikling af et differentieret censorbegreb. Censorernes hovedopgave bestemmes her som dels vurderingen af studenternes faglige præstationer, dvs. den traditionelle censorrolle, dels som evaluering af eksamens- og prøveordningerne både i forhold til det enkelte undervisningsudbud og den samlede uddannelse. De to opgaver varetages ikke af de samme censorer. Universitetet i Bergen betegner censorer med den sidstnævnte opgave som "programcensorer" og lader disse fungere efter fakulteternes beslutning, men på såvel grunduddannelser som overbygningssuddannelser. Der forudsættes ikke udpeget mere end en enkelt eller to programcensorer pr. uddannelse, men det påhviler denne eller disse at udforme en årlig beretning til det pågældende universitet med en vurdering af prøvesystemets anvendelse. Andre universiteter, eksempelvis Universitetet i Oslo, går samme vej, men anvender betegnelsen "tilsynscensorer".

Sammenfattende går udviklingen i det norske censorssystem klart i retning af det britiske og dermed væk fra det danske censorkoncept. Det vil sige med reduceret vægt på censorernes medvirken ved enkelteksaminationer og øget vægt på funktionen som kvalitetssikring af uddannelser og prøvesystem.

2.4 Perspektivering

Udviklingen i de lande hvis censorordninger den danske censorinstitution kan sammenlignes med, giver en interessant perspektivering af danske målsætninger med censorinstitutionen.

1. I Storbritannien og Norge har sikringen af den individuelle studerendes retssikkerhed og faglige niveau ikke længere en særlig prioritet. Denne udvikling er især i Storbritannien et for længst overstået stadium, og hovedfokus er nu på kvalitetssikring af uddannelsernes faglige standarder. Det vil sige at vægten er på censorernes funktion som sparrings-

partnere med hensyn til uddannelsernes faglige niveau og standard og på prøvesystemets relevans i denne sammenhæng.

2. I alle tre lande forventes censorerne at forholde sig til og kommentere prøvesystemets overordnede funktion og relevans i forhold til den foreliggende uddannelse. Denne funktion varetages formelt, men i praksis mere sporadisk i Danmark, mens britiske og norske censorers placering i forhold til "examination boards" og tilsvarende giver disse et bedre grundlag for deres tilbagemeldinger til uddannelserne.
3. Selvom censorer i alle tre lande fungerer som garanter for den faglige kvalitet og det faglige niveau hos uddannelsesudbydere, har funktionen størst vægt i Storbritannien. Den foreliggende undersøgelse tyder ikke på at de danske censorer i nær samme grad som i Storbritannien finder denne opgave væsentlig.
4. I Storbritannien og Norge udpeges censorerne individuelt af uddannelsesinstitutionerne. Der er derfor ikke noget modstykke til den danske bestræbelse på at sikre censorinstitutionens uafhængighed af institutionerne. Der er heller ikke noget modstykke til censorformandskabernes funktion. Censorernes antal på de enkelte uddannelser er beskedent, og der er ikke nogen parallel til de danske censorkorps eller behov for ønske om at regelfastsætte disses sammensætning og landsdækkende karakter.
5. Omkostningerne ved det britiske og norske system er formodentlig markant mindre end ved det danske. Det skyldes at antallet af eksternt bedømte eksaminere i begge lande fortsat er under kraftig reduktion, især på grunduddannelserne, og derfor er antallet af censorer forholdsvist langt mindre end i Danmark. Hertil kommer at de danske uddannelser også er pålagt omkostningerne ved servicering af censorformandskaber.

2.5 Nødvendige overvejelser om censorinstitutionen

Antallet af censorer i censorkorpserne ved de danske videregående uddannelser er højt. Resultatet er stadige problemer med at sikre at censorerne anvendes så hyppigt at de kan fungere efter bekendtgørelsens formål. Det kan selvfølgelig betragtes som en målsætning i sig selv at mange censorer medvirker på de enkelte uddannelsesområder og dermed sikrer indbyrdes kollegial feedback og kontakt med aftagerne. Men også dette formål burde kunne tilgodeses med mindre volumen i censorkorpserne. En overvejelse kunne derfor gå på enten at reducere antallet af eksternt bedømte prøver væsentligt og dermed tilsvarende censurbehovet eller at anvende censorerne mere selektivt, fx gennem en stikprøveordning som i Storbritannien eller en hel eller delvis afskaffelse af obligatorisk censur på grunduddannelserne som i Norge.

Et modargument kan lyde at den danske censorinstitutionens hovedfortjeneste, at sikre de studerendes retssikkerhed i den enkelte prøvesituation, dermed kommer i fare. Men Danmark er nu det eneste land i Europa der anser denne problematik for at være særlig væsentlig og indsatskrævende. Det må være berettiget at sætte spørgsmålstejn ved om dansk universitetskultur i forhold til andre europæiske lande har et indbygget potentiale for så urimelig eller usaglig bedømmelse af studerende at det nødvendiggør den massive omkostning ved et omfattende censursystem.

Reduktion af udgifter til censorinstitutionen vil i øvrigt på uddannelsesinstitutionerne kunne modsvare en del af de omkostninger til den interne kvalitetssikring af uddannelserne der følger af universitetsloven.

Danmark har prioriteret censorinstitutionens troværdighed ved at betone dennes uafhængighed i forhold til uddannelserne og ved at skabe stærke censorformandskaber til at sikre at procedurerne overholdes. Videre forudsættes det at censorernes overblik og sammenligningsgrundlag styrkes ved at censorkorpserne gøres landsdækkende inden for de relevante fagområder.

Der er tale om gode hensigter, men som denne rapport påviser, er der i betydeligt omfang tale om at der næsten er lige så mange fortolkninger af hensigterne i praksis som der er uddannelser og censorkorps. Det bør derfor overvejes om denne tilstand skal fortsætte. Et alternativ kunne være at tilgodese den overordnede målsætning om censorinstitutionens selvstændighed og nationale overblik ved at placere koordinationen af censorinstitutionen samlet og uden for uddannelsesinstitutionerne. En sådan placering ville kunne styrke censorinstitutionens muligheder for tro-

værdigt at gennemføre sine opgaver. Det gælder ikke mindst censorinstitutionens opfølgning på formandskabernes overordnede beretninger til uddannelserne om disses kvalitet og relevans i forhold til arbejdsmarkedet.

En samlet koordinering af censorinstitutionen ville også kunne tilgodese behovet for at de danske censorer gennemgår et introduktionsforløb efter britisk forbillede så de opnår den nødvendige viden om uddannelser, prøveformer og om vurdering af faglighed.

Det britiske censorkoncept med vægt på censorernes overvågning af uddannelsernes standarder ligger dog indtil videre langt fra intentioner og muligheder i den danske censorinstitution. Konceptet vil formodentlig i en dansk sammenhæng bedre kunne tilgodeses gennem systematiske evalueringer eller akkrediteringer.

I en revision af censorinstitutionen kan man overveje at:

- Reducere og prioritere anvendelse af censorer og styrke censorprofessionalisme
- Lægge mindre vægt på censorernes tilstedeværelse ved individuelle eksaminationer
- Lægge større vægt og følge op på censorformandskabernes tilbagemeldinger til uddannelserne om prøvesystemets kvalitet og uddannelsernes niveau
- Styrke anvendelse af censorinstitutionen til at indeholde en dialog mellem uddannelserne og disses aftagere
- Styrke censorinstitutionens troværdighed ved at opbygge en overordnet koordinering uden for uddannelsesinstitutionerne.

3 Resumé af spørgeskemaundersøgelsen

Rapporten beskriver resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse med censorformænd og studieledere (her forstået som samlebetegnelse for de repræsentanter på institutionerne der har ansvaret for eksaminer og kontakt med censorkorpserne). Undersøgelsen tager afsæt i den større undersøgelse der blev gennemført i 1998 med henblik på at undersøge i hvilken grad censorbekendtgørelsen fra 1993 blev implementeret i praksis ("Censorinstitutionen i Forandring", Evalueringcenteret, 1998). Formålet er at afdække udviklingen på de samme områder som 1998-rapporten beskrev. Fokus er både her og i den tidligere undersøgelse primært på de områder der handler om censorinstitutionens nye funktion som medspiller i uddannelsernes kvalitetsudvikling – og altså ikke på de konkrete opgaver som kontrollanter af de enkelte eksaminer.

Den helt overordnede konklusion på undersøgelsen er at censorkorpserne ganske vist overholder bekendtgørelsens bestemmelser i noget større udstrækning end for syv år siden, men at der på den anden side stadig er en mindre del af korpserne der ikke gør det. På ethvert spørgsmål er der nogle, ikke nødvendigvis gennemgående, krops der gør tingene på deres egen måde.

At dømme efter de mere subjektive spørgsmål i undersøgelsen er den generelle holdning til censorinstitutionens udvidede funktion noget mere positiv end den var i 1998. Der ses dog stadig et klart mønster af forskelle på uddannelsesområderne. Natur- og sundhedsvidenskab skiller sig ud som mere skeptiske over for både intentionerne i og betydningen af censorbekendtgørelsen end de tre øvrige områder: humaniora, samfundsvidenskab og de tekniske uddannelser. Generelt er uddannelser og censorformænd på humaniora de mest positive, hvor samfundsvidenskab og de tekniske uddannelser synes at være meget positive på nogle områder, men negative på andre.

Det følgende er et kort resumé af de vigtigste pointer fra de enkelte afsnit.

Beskikkelse

Situationen omkring proceduren for beskikkelse af censorer til korpserne synes at være omtrent den samme som i 1998. Det store flertal følger bekendtgørelsens regler, men ikke alle. Det er et formelt problem at censorformandskaberne ifølge formændene selv ikke har deltaget i indstillingerne i 27 % af korpserne.

Udskiftning af censorer ved nybeskikkelse af korpserne

85 % af korpserne lever op til bestemmelserne, de øvrige har udskiftet for få censorer.

Fordelingen af censorer til eksamen

Ifølge bekendtgørelsen er det censorformandskabet der skal foretage den endelige fordeling af censorer til de enkelte eksaminer for at sikre at kriterier som rotation, anvendeshyppighed osv. bliver tilgodeset på linje med hensynet til faglig specialviden hos den enkelte censor. I mindst 16 % af korpserne medvirker censorformandskabet slet ikke ved fordelingen.

Anvendeshyppighed

Censorerne skal sikre "at de studerende får en ensartet, retfærdig behandling og en pålidelig bedømmelse af deres præstationer". Det fordrer at censorerne censurerer jævnlige således at de har et reelt sammenligningsgrundlag for vurderingen af den enkelte eksamen. 26 % af korpserne har anvendt mindre end 50 % af deres censorer i 2004.

Anvendelse af censorer til eksamen

Når censorerne skal fordeles til de enkelte eksaminer, lægger 83 % af censorformændene stor vægt på faglige specialer, regelmæssig anvendelse af censorerne (59 %) og censorernes mulighed for at medvirke (52 %). De humanistiske og samfundsvidenskabelige formænd prioriterer rotationen, altså at censorerne kommer rundt til alle de uddannelser korpsen dækker (hhv. 49 % og 57 %), hvorimod de naturvidenskabelige og tekniske formænd i højere grad prioriterer eksaminatorenes ønsker (67 og 75 %).

Den største del af studielederne (89 %) prioriterer også faglige specialer højt, og herefter kommer censorernes mulighed for at medvirke (68 %). På en tredjeplads, men med tilslutning fra meget færre (50 %), kommer regelmæssig anvendelse af censorerne. Før dette har de naturvidenskabelige og tekniske studieledere prioriteret eksaminatorenes ønsker (75 og 78 %). Det er næsten udelukkende de humanistiske studieledere der tillægger rotation stor betydning (40 %).

Der synes at være en tendens til at studieledere generelt, ligesom formænd fra natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser, foretrækker at tildele censuropgaver på "den gamle" måde hvor det var det faglige emne og eksaminators ønske der vejede tungest. Censorformændene på humaniora og samfundsvidenskab har i højere grad taget tankerne om det egentligt landsdækkende korps (rotationen) til sig. At tillægge eksaminatorenes ønsker stor betydning er i modstrid med bekendtgørelsens ånd idet det indebærer en risiko for gensidig censur og manglende rotation.

I modsætning til i 1998-undersøgelsen tillægger så godt som ingen geografien (rejsetid eller rejseudgifter) nogen synderlig betydning. Det var angiveligt et ret vigtigt parameter dengang.

Indberetninger

Meget tyder på at det stadig langt fra er alle censorer der indberetter som foreskrevet. Som i 1998 er det primært i de mindre korps at der indsendes for få indberetninger.

Hvad indholdet af indberetningerne angår, viser det sig at man generelt ikke finder korps hvor censorerne bare er negativt kritiske, men at kritik følges af konstruktive forslag. Til gengæld finder halvdelen af formændene kun bemærkninger om problematiske forhold *eller* forslag til kvalitetsudvikling i 8 % eller færre af de indberetninger de modtager.

Censormøder

Censorformandskaberne skal afholde møder med censorerne for at drøfte vigtige emner i relation til uddannelserne, informere om konsekvenser af nye studieordninger osv. Hvor kun 4 ud af 10 korps havde holdt de foreskrevne møder i 1998, gælder det i dag 7 ud af 10. Der er altså sket en forbedring, men 30 % af korpsene mangler stadig at afholde censormøder.

Kontaktmøder mellem censorer og institutioner

Kontaktmøder er foreskrevet i bekendtgørelsen som et forum for diskussion, feedback og erfaringsudveksling. Korpsene er tilsyneladende blevet flittigere til at afholde kontaktmøder end før, men ifølge censorformændene selv er der dog fortsat 24 % der ikke har gjort det. Til sammenligning mener halvdelen af studielederne at der ikke er afholdt kontaktmøder mellem dem og deres censorer.

Både censorformænd og studieledere er for næsten samtliges vedkommende tilfredse med kontakten mellem institutioner og censorkorps.

De årlige beretninger

Censorformandskaberne skal hvert år afgive en beretning til de institutioner de dækker, baseret på indberetningerne fra censorerne. Dette er et meget vigtigt element i censorinstitutionens bredder, kvalitetsudviklende mandat. Blandt de formænd der har deltaget i undersøgelsen er det 71 % der har afgivet den obligatoriske beretning. 26 % anfører at de melder tilbage til institutionerne vedrørende de afholdte eksaminer, blot på en anden måde end gennem en skriftlig beretning. Der er i begge tilfælde tale om højere andele end i 1998, men der er stadig et stykke vej tilbage før alle censorformandskaber udarbejder beretninger.

86 % af de formænd der har udarbejdet en beretning siger at den behandler både eksaminerne og mere generelle forhold på uddannelsen. 38 % mener dog at det er svært at samle et helhedsbillede, men 77 % synes at beretningerne giver et godt udgangspunkt for dialog med uddannelserne. Studielederes synspunkter på de samme spørgsmål afviger ikke markant fra dette.

Høringer

Censorformandskaberne skal høres af institutionerne i forbindelse med væsentlige studieordningsændringer mv. med henblik på at inddrage censorernes synsvinkel – ikke mindst deres aftagersynsvinkel – i udviklingen af uddannelserne. Bekendtgørelsen følges af et flertal. 10 % af korpserne er dog ikke blevet hørt overhovedet, og ser man på natur- og sundhedsvidenskab alene gælder det 27 %.

Holdninger til censorinstitutionens rolle

Undersøgelsen viser at næsten alle censorformænd og studieledere tillægger censorernes "klassiske" roller stor betydning, nemlig de funktioner der relaterer sig til kontrol af præstationer og retssikkerhed ved de enkelte eksaminer. Næsten lige så mange mener at det er vigtigt at censorerne sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner. Hhv. 77 % af formændene og 70 % af studielederne tillægger det stor betydning at censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde på uddannelsen. Herefter deler holdningerne sig lidt – 65 og 63 % af formændene mener at det er af stor betydning at censorerne bidrager til udvikling af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner, hhv. uddannelsen som sådan, mens de tilsvarende tal kun er 36 % og 34 % for studielederne. Prioriteringen er altså for begge grupper vedkommende de klassiske, individuelle censuropgaver først, dernæst medvirken til kvalitetsudvikling af fagene, og til sidst af uddannelserne som sådan. Samtidig ses det at censorformændene i højere grad end studielederne finder de overordnede opgaver vigtige.

Ser man på de samme tal opdelt efter uddannelsesområder, finder man generelt en større skepsis på natur- og sundhedsvidenskab over for såvel vigtigheden af de kvalitetsudviklende funktioner som for deres betydning i praksis. Dette gælder både for censorformænd og studieledere. Derudover er der en markant forskel på hvor mange af censorformændene der mener at censorerne "i høj grad" sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner. Hvor hhv. 66 og 50 % af formændene fra humaniora og de tekniske uddannelser svarer dette, gælder det kun for under en tredjedel af censorformændene på både samfundsvidenskab og natur- og sundhedsvidenskab.

4 Spørgeskemaundersøgelsen - indledning

Spørgeskemaundersøgelsen er bygget op om en række temaer som er valgt på baggrund af konklusionerne fra rapporten fra 1998. Temaerne er:

- Sammensætning af censorkorps
 - Forslagsstillere under beskikkelsen
 - Udskiftning
- Fordeling af censorer til de enkelte eksaminer
 - Procedure
 - Landsdækning
- Kontakt mellem censorer og formandskab
- Kontakt mellem de enkelte censorer og institutionerne
- Kontakt mellem censorformandskaber og institutioner særligt i forhold til kvalitetsudvikling:
 - Den årlige beretning
 - Indhold og kvaliteten af beretningen
 - Virkning af og opfølgning på beretningen
 - Anden kvalitetsudvikling (høringer af formandskabet)
- Honorarer
- Holdninger til censorinstitutionen.

Det er ikke alle temaer fra 1998-rapporten der tages op i denne undersøgelse. Da hovedformålet i undersøgelsen er at se på censorinstitutionens *opgave*, er rammebetingelserne såsom formandskabernes sekretariater og administration, andelen af aftagercensorer, kvinder og censorer fra udlandet i de enkelte korps, ad hoc-besikkelser eller ankesager ikke relevante, og de er derfor udeladt.

1998-undersøgelsen omfattede også de mellemlange videregående uddannelser (MVU) der i dag hører under Undervisningsministeriet. I denne undersøgelses sammenligninger er der taget højde for dette således at MVU-uddannelserne er udeladt hvor det er muligt – og det er alle steder hvor resultaterne er opgjort efter de fire faglige hovedområder: humaniora, samfundsvidenskab, natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser. I de samlede tal og der hvor censorkorpsenes størrelse er udgangspunkt for analysen, kan de mellemlange uddannelser ikke skilles ud fra 1998-tallene. Det drejer sig om 10 korps ud af i alt 80 medvirkende.

I undersøgelsen er censorkorpsene en del steder grupperet efter størrelse. "Små korps" dækker over korps med 1-20 censorer, "mellemstore" er 21-50 censorer, "store korps" er 51-100 censorer, og "de største" har flere end 100 medlemmer.

Undersøgelsen er gennemført som to spørgeskemaundersøgelser blandt henholdsvis censorformændene for de respektive censorkorps på de lange videregående uddannelser og de personer ved universiteterne som dels har den formelle kontakt til censorkorpsene, dels har ansvaret for eksaminerne ved uddannelserne. Denne gruppe omfatter studieledere, institutstudienævnsformænd, sektorledere, uddannelsesledere, uddannelseschefer og en enkelt studiechef. I rapporten kaldes gruppen samlet for "studieledere" af hensyn til læsevenligheden.

Undersøgelsen omfatter 109 censorformænd og 284 studieledere. Der er kommet svar fra 72 censorformænd, svarende til 67 %, og 117 studieledere, eller 41 %. Dækningen på områder er beskrevet i detaljer i Appendiks 1, hvor man også finder en detaljeret redegørelse for undersøgelsens metodiske grundlag.

I afrapporteringen af undersøgelsens resultater sammenholdes flere steder censorformænd og studielederes svar på enslydende spørgsmål. Det skal i den sammenhæng bemærkes at gruppen af formand og gruppen af studieledere ikke nødvendigvis kommer fra de samme uddannelser, og en vis uoverensstemmelse mellem de to gruppers tal, også hvad angår faktuelle forhold, må derfor kunne påregnes.

5 Censorkorpset

I den bekendtgørelse der gik forud for den nuværende (fra 1983), virkede censorerne udelukkende som kontrolfunktion og som garant for de studerendes retssikkerhed. Ifølge 1993-bekendtgørelsen skal censorkorpset fortsat virke som et kontrolredskab til sikring af at de studerende har opnået et tilstrækkeligt og ønskeligt niveau og som en retssikkerhedsinstans for de studerende, men som noget nyt også som et rådgivningsforum for uddannelsesinstitutionerne. For at sikre at censorkorpset kan varetage alle disse funktioner, opstiller bekendtgørelsen en række krav til hvordan korpset skal være sammensat, hvem der skal indstille censorer til beskikkelse, og hvordan man sikrer at korpset ikke bliver for stort så de enkelte censorer ikke bruges hyppigt nok. Undersøgelsen viser at der er korps der ikke overholder bekendtgørelsens regler for indstilling af censorer til beskikkelse og udskiftning af censorer i korpset.

5.1 Bekendtgørelsen

5.1.1 Censorernes opgaver

Af censorbekendtgørelsen fra 1993 fremgår det at censorerne skal påse

- at kravene ved uddannelsens prøver er i overensstemmelse med de formål og krav som er fastlagt i bekendtgørelser, studieordninger m.v.
- at prøverne gennemføres i overensstemmelse med gældende regler
- at de studerende får en ensartet, retfærdig behandling og en pålidelig bedømmelse af deres præstationer (1993, § 3, stk. 1-3).

Endvidere pålægges censorerne

- at rådgive uddannelsesinstitutionerne om deres kvalitet og hensigtsmæssighed i forhold til arbejdsmarkedet og videregående uddannelsesforløb (1993, § 4). Ved bekendtgørelsesændringen i 2000 blev bestemmelsen præciseret til at rådgivningen skal ske på "grundlag af censorindberetninger". Disse omtales nedenfor.

Censorernes rådgivningspligt over for uddannelserne har ifølge den udvalgsrapport der forberedte bekendtgørelsen, til formål at sikre uddannelsesinstitutionerne viden om censorernes vurderinger af uddannelsernes kvalitet og hensigtsmæssighed i forhold til det arbejdsmarked eller de videregående uddannelsesforløb som uddannelserne sigter imod.

Ud over at deltage i eksaminerne skal censorerne afgive en **indberetning** om eksamensforløbet til både institutionen og censorformandskabet ved hver eksamenstermins afslutning (1993, § 6, stk. 2). De har endvidere ansvar for at underrette censorformandskabet (1993, § 6, stk. 3) hvis de konstaterer væsentlige problemer eller mangler i en uddannelse. Derudover skal censorerne medvirke i en løbende dialog om udviklingen i uddannelserne (1993, § 7, stk. 1) og ved behandling af klager over bedømmelser (1993, § 5, stk. 1). Endelig skal de deltage i de nedenfor nævnte møder med formandskabet og institutionerne.

5.1.2 Formandskabets opgaver

Det fremgår af bekendtgørelsen af 1993 at censorformandskabet skal afgive **en årlig beretning** til uddannelsesinstitutionerne. Beretningen afgives på baggrund af censorernes indberetninger (1993, § 6, stk. 2). Censorformandskabet medvirker yderligere til en løbende dialog om udviklingen i uddannelsen eller faget ved mindst hvert andet år at afholde **censormøder** med korpsets censorer og **kontaktmøder** mellem institutioner og censorer (1993, § 7, stk. 1). Endvidere skal censorformandskabet udfærdige **høringssvar** om væsentlige ændringer i uddannelsernes bekendtgørelser og studieordninger (1993, § 7, stk. 2).

Disse nye elementer i forhold til den tidligere bekendtgørelse blev begrundet med ønsket om at forbedre dialogen mellem censorformandskab, institutioner og censorkorps, at give mulighed for regelmæssig erfaringsudveksling og at give censorkorpsets reel indflydelse på uddannelsernes udformning (Udvalgsrapporten, 1991, p. 44). Det fremgik af den undersøgelse der blev udarbejdet i forbindelse med udvalgsrapporten fra 1991 at samarbejde og dialog aldrig havde været institutionaliseret og derfor heller ikke af tilfredsstillende omfang.

5.2 Sammensætningen af censorkorpset

5.2.1 Bekendtgørelsen

Bekendtgørelsen opstiller en række formelle krav til censorkorpsets sammensætning, ligesom udvalgsrapporten anfører yderligere kriterier for hvordan korpsets bedst lever op til intentionerne i bekendtgørelsen. Blandt de formelle krav er reglerne om en tredjedel **aftagercensorer** i korpset og at en **fjerdedel skal udskiftes** ved nybeskikkelsen hvert fjerde år. Når nye censorer skal beskikkes, foregår det efter bekendtgørelsen ved at **censorformandskabet** – efter at have rådført sig med de berørte uddannelsesinstitutioner – **indstiller** dem til ministeriet. Ministeriet foretager den formelle beskikkelse (§ 11). Nye emner findes ved forslag fra formandskabet, censorerne eller institutionerne og eventuelt ved opslag (§ 11 stk. 3). Bestemmelsen skal ses i forlængelse af at udvalgsrapporten slår fast at det er “fagligt og i praktisk henseende nyttigt” at fagstudienævnet har indflydelse på indstillingerne om beskikkelse af censorer, men “på baggrund af censorinstitutionens målsætning om integritet og uafhængighed er det hensigtsmæssigt, at censorkorpset i form af censorformandskabet forestår den endelige indstilling om beskikkelse til Universitetsafdelingen.”

5.2.2 Beskikkelse i 1998

Undersøgelsen fra 1998 viste at reglerne om hvem der skal bringes i spil som forslagsstillere til nye censorer, i rimelig grad blev overholdt. På humaniora, samfundsvidenskab og natur- og sundhedsvidenskab kom der i langt de fleste tilfælde forslag fra både uddannelsesinstitutionerne og censorformandskabet. På humaniora kom censorerne selv også med forslag i en tredjedel af tilfældene hvilket var usædvanligt på de andre fagområder. På natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser kom underviserne i to tredjedele af korpsets også med forslag, mens det kun var tilfældet for en femtedel på humaniora. På de tekniske uddannelser var det bemærkelsesværdigt at censorformandskaberne ved to tredjedele af korpsets slet ikke havde medvirket som forslagsstillere ved den seneste ny- og genbeskikkelse hvilket blev konstateret at være i modstrid med “såvel bekendtgørelsens ånd som bogstav”.

1998-rapporten viste i øvrigt at mange censorformænd opfattede reglerne som noget rigoristiske. Censorformændene var i højere grad interesserede i fx spørgsmålet om censorernes faglige kvalifikationer og funktion som specialister eller generalister.

5.2.3 Beskikkelse i 2005

Censorkorpsets skal ifølge bekendtgørelsen nybeskikkes hvert fjerde år. Således er 52 ud af 72 korps sidst beskikket i 2002 (svarende til 72 %). 5 korps er beskikket tidligere end dette – og 12 korps senere.

Censorformændene er blevet spurgt om hvem der var forslagsstillere ved indstillingen af censorer til den seneste beskikkelse, og de har haft mulighed for at afgive flere svar. 70 % svarer at alle de berørte institutioner er kommet med forslag, 11 % siger “nogle af” de berørte institutioner, og 3 % angiver at der ikke er kommet forslag fra institutionerne. I 73 % af korpsets er formandskabet selv kommet med forslag, og i 40 % er der kommet forslag fra de menige censorer. 44 % har fået forslag fra underviserne, og 11 % har fået henvendelser fra opslag i fagblade m.v.

Ifølge bekendtgørelsen er den korrekte fremgangsmåde som nævnt at institutionerne har indflydelse, men formandskabet foretager den endelige indstilling til ministeriet. Argumentet for formandskabets centrale rolle her er at sikre at sammensætningen af korpset tager højde for alle de overordnede kriterier der er opstillet – en vis andel aftagercensorer, udenlandske censorer, kvindelige censorer osv. – foruden den omtalte udskiftning.

Ser man på forskelle mellem områderne, er det kun på humaniora at nogle korps ikke har fået forslag fra institutionerne (2 korps, svarende til 4 %). Her er der endvidere 7 korps, svarende til 16 %, der kun har fået forslag fra nogle af de berørte institutioner. Samlet set er der 3 % der siger at der ikke er kommet officielle forslag fra institutionerne.

På humaniora og samfundsvidenskaberne er censorformandskabet selv forslagsstiller i 86 % af korpserne. Censorformandskabet er fortsat ikke involveret i 2 ud af 4 korps på de tekniske uddannelser, men nu heller ikke i 10 ud af 15 korps på natur- og sundhedsvidenskab. Alt i alt er der altså 20 korps (27 %) der på dette punkt ikke fungerer i overensstemmelse med bekendtgørelsen.

Tallene fra studielederne stemmer ikke helt overens med dette billede, men tendenserne er ikke så forskellige endda. 8 % af studielederne har svaret at de "sendte en endelig liste til censorformandskabet", forstået på den måde at her har censorformandskabet altså ikke været indblandet. Det er lidt færre end censorformandskaberne angiver.

Ser man omvendt på hvor mange studieledere der mener at censorformandskabet har indstillet på egen hånd, gælder det 27 % på humaniora, 19 % på samfundsvidenskab, 5 % på natur- og sundhedsvidenskab og 6 % på de tekniske uddannelser, dvs. 18 % i alt. Det er 15 procentpoint flere end de 3 % af censorformændene der ikke mente at have fået forslag fra institutionerne.

5.2.4 Sammenfatning

Beskikkelserne synes at foregå omtrent som i 1998. Det store flertal følger bekendtgørelsens regler, men nogle gør det altså ikke. Det virker problematisk at censorformandskaberne ifølge formændene ikke har deltaget i indstillingerne i 27 % af korpserne. Der er ikke i denne undersøgelse mulighed for at afdække årsagerne hertil. Men det vil være oplagt at forestille sig – ud fra de argumenter der kom frem i 1998-undersøgelsen – at en del censorformandskaber vægter faglige kvalifikationer højere end bekendtgørelsens bestemmelser om bestemte andele aftagere censorer, udskiftning af 25 % af korpset osv., og at de dermed hellere lader institutionerne pege på hvem de mener, er kvalificerede, frem for at prioritere de andre hensyn i en mere systematisk tilgang.

5.3 Udskiftning

5.3.1 Bekendtgørelsen

Bekendtgørelsen fastslår at censorerne beskikkes for fire år ad gangen, og beskikkelsesperioden udløber samtidig for hele korpset. Ved hver ny beskikkelsesperiode udskiftes mindst 1/4 af korpset (§ 12.1 og 12.2). Der står dog ikke noget i bestemmelserne om at denne fjerdedel nødvendigvis skal "rottere" – det implicerer altså ikke en øvre grænse på 16 års medlemskab. Den eneste absolutte begrænsning er at beskikkelsen bortfalder med udgangen af det semester hvori en censor fylder 70 år. I udvalgsrapporten finder man en begrundelse for udskiftningsreglen: Det kunne tidligere konstateres at mange korps var præget af en manglende udskiftning således at tilførsel af nye kræfter var ensbetydende med en udvidelse af korpset. Det konstateredes også at den faglige udvikling ikke afspejledes i korpsernes sammensætning, og udvalget mente derfor at en "grundig revision" af korpset skulle foretages ved hver ny beskikkelsesperiode.

5.3.2 Udskiftning i 1998

I 1998 havde censorformandskaberne netop været igennem den første beskikkelse efter bekendtgørelsen, og i de interview der blev gennemført, gav de udtryk for at det havde været lettere end frygtet at udskifte den påkrævede fjerdedel. Aldersgrænsen, censorernes eget ønske om at holde op, objektive kriterier som manglende benyttelse eller anmodning til alle om positivt at bekræfte deres ønske om at fortsætte havde i de fleste tilfælde gjort det relativt enkelt at sortere 25 % fra. Mange formænd var dog bekymrede for om denne oprydning havde været så grundig at det ville være vanskeligt at finde 25 % nye at afbeskikke næste gang.

I nogle små korps (eller blot små i forhold til antallet af eksaminer de skulle censurere) havde det dog været vanskeligt at efterleve reglen da det betød at de måtte afbeskikke erfarne og velkvalificerede censorer. I andre korps gav reglen problemer fordi det var vanskeligt at rekruttere nye i stedet for de afbeskikkede da der ganske enkelt ikke er kvalificerede og villige emner nok.

Bekendtgørelsen fastlægger desuden at en tredjedel af censorerne i et korps skal være *aftager-censorer*. Undersøgelsen i 1998 slog fast at dette i langt de fleste tilfælde overholdes, og at det ofte når det ikke gør det, kan skyldes at arbejdsmarkedet for den pågældende uddannelse i høj grad udgøres af uddannelsen selv.

5.3.3 Udskiftning i 2005

15 % af korpserne i undersøgelsen udskiftede ved sidste nybeskikkelse under 25 % af censorerne. Disse korps var alle på humaniora (10 korps) og samfundsvidenskab (1 korps). Teorien om at det primært er de små korps der har vanskeligt ved at finde nye emner, bekræftes kun delvist af undersøgelsen. Således er kun 6 af de 11 korps der har udskiftet for få censorer, små korps. De øvrige 5 fordeler sig med 2 mellemstore, 2 store og 1 af de største korps. Omvendt kan man altså konstatere at 85 % af korpserne levede op til bestemmelserne.

6 Anvendelse af censorer til eksamen

Det er fastlagt helt klart i bestemmelserne at det er censorformandskabet der sammen med institutionerne skal fordele censorer til de enkelte eksaminere. Netop på dette punkt lægges der særlig vægt på censorkorpsets uafhængighed i forhold til institutionerne. 1998-undersøgelsen viste at det i praksis var vanskeligt for formændene at løfte denne opgave fordi de hverken havde et samlet overblik over censorerne og deres kompetencer eller det nødvendige administrative apparat. Samtidig var institutionerne generelt ret kritiske hvad angik censorformandskabernes mulighed for at foretage en fagligt forsvarlig fordeling. Hvor formændene lagde vægt på bekendtgørelsens principper om rotation og jævnlig anvendelse, var studielederne mere interesserede i fagligt specialiserede censorer. Den foreliggende undersøgelse viser at opgaven med at fordele censorer til eksaminere stadig ikke kan siges at ligge entydigt hos censorformændene. Uden at kunne sammenligne direkte med 1998 synes der også fortsat at være problemer med at udnytte censorkorpsets tilstrækkeligt. Endelig bekræftes billedet af censorformænds og studielederes forskellige kriterier for udvælgelse af censorer til censuropgaver.

Bekendtgørelsen fastslår at en ensartet og retfærdig behandling af de studerende samt en rimelig sikring af et fælles fagligt niveau kræver at censorerne som minimum fungerer ved mere end én institution. Dette er begrundelsen for at censorkorpsets er blevet gjort landsdækkende, således at der kun skal være ét korps til den samme uddannelse uanset hvor i landet den udbydes. Af samme grund lægges der også vægt på at censorerne anvendes jævnligt – som minimum hvert andet år.

Der synes også på disse områder at være nogle vanskeligheder med at implementere bekendtgørelsen fuldstændigt.

6.1 Fordelingen af censuropgaver

6.1.1 Bekendtgørelsen

Bekendtgørelsen fastslår at censorformandskabet "efter samråd med institutionen/erne" fordele opgaverne til censur blandt censorerne i censorkorpset. Der skal i den forbindelse tages hensyn til "eventuelle særlige forudsætninger med hensyn til censurs fagkyndighed i forbindelse med de enkelte prøver". Censorformandskabet skal påse at alle censorer "jævnligt og så vidt muligt hvert andet år tildeles censuropgaver", og at gensidig censur i videst muligt omfang undgås (1993, § 6, stk. 1). Udvalgsrapporten beskriver hvordan dette også var reglen før 1993, men at det på mange uddannelser ikke foregik sådan idet studienævn og faglærere i lige så høj grad stod for det. Udvalget bag rapporten anbefalede at det fortsat skulle være formandskabet der foretog fordelingen, og at institutionerne fik mulighed for at stille forslag eller kommentere fordelingen før formandskabets endelige beslutning.

6.1.2 Fordelingen i 1998

1998-undersøgelsen viste at praksis ikke helt var som bekendtgørelsen foreskriver. I 64 % af korpsets udarbejdede institutionerne et oplæg som formandskabet godkendte. Denne godkendelsesprocedure kunne medføre ændringer, men gjorde det ikke altid. Kun i 20 % af korpsets gik det den anden vej så formandskaberne udarbejdede oplægget til institutionerne. Tre formandskaber (4 %) oplyste at de slet ikke blev hørt i forbindelse med fordelingen af censorer.

Interviewene med formændene viste at institutionerne i en del tilfælde havde været uvillige til at lade formandskaberne "blande sig" i fordelingen, men nogle formænd mente at det var blevet bedre i løbet af de år hvor bekendtgørelsen havde været i funktion. Omvendt fortalte mange

formænd fra store korps at de på grund af korpsenes størrelse ikke havde en reel mulighed for at øve en meningsfuld indflydelse på fordelingen af censorer.

Studielederne var, som formændene også havde opfattet, generelt noget skeptiske over for at censorformændene skal forstå fordelingen af censorer. Hvor formændene lagde meget vægt på at sørge for at alle censorer bliver brugt regelmæssigt, og at der ikke er censorer der altid censurerer for den samme lærer, mente en del studieledere at der kunne være gode faglige begrundelser for at tage lidt lettere på disse ting. De mente med andre ord ikke at censorformændene havde tilstrækkeligt fagligt detailkendskab til at kunne løse denne opgave forsvarligt. (Dette ville nogle formænd være tilbøjelige til at give dem ret i, mens andre mente at deres kontrolfunktion spillede en vigtig rolle). Nogle studieledere anførte dog også at de har et godt samarbejde med formandskabet om denne opgave.

Efter undersøgelsen fik bekendtgørelsen ved ændringen i 2000 tilføjet at "Hvor censorkorpset dækker flere institutioner, skal censorerne tildeles censoropgaver ved mere end én institution i beskikkelsesperioden. Ved fordelingen tages der hensyn til eventuelle særlige forudsætninger med hensyn til censors fagkyndighed i forbindelse med de enkelte prøver." Dette skal ses som en skærpelse af kravet om at censorerne får kendskab til uddannelserne ved flere institutioner, men også at dette krav ikke betyder at faglige hensyn er underordnede.

6.1.3 Fordelingen i 2005

Tabel 1

Fordelingen af censoropgaver til de enkelte eksamensterminer'

Censorformænd. Alle tal i procent. N = 72 (1998 N = 79).

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt	1998
Censorformandskabet udarbejder et oplæg til institutionerne	24	29	7	0	19	20
Censorformandskabet udpeger gruppen af censorer der skal bruges, hvorefter institutionerne fordeler dem på de enkelte eksaminer	9	0	0	0	6	
Institutionerne udarbejder et oplæg til censorformandskabet	43	57	33	75	44	64
De enkelte faglærere kommer med forslag til censorformandskabet	13	0	27	25	15	
Censorformandskabet høres ikke	4	0	13	0	6	4
Andet	7	14	20	0	10	
I alt	100	100	100	100	100	

Som det ses i tabel 1, er det ganske få uddannelser hvor censorformandskabet slet ikke medvirker i fordelingen, således at indstillingsprocessen ikke følger bestemmelserne i bekendtgørelsen (4 % på humaniora og 13 % på natur- og sundhedsvidenskab. I alt er der tale om 4 korps). Men også den på humaniora anvendte metode hvor censorformandskabet udpeger en samlet gruppe som institutionerne fordeler, må siges at være i strid med reglerne (også 4 korps). Samlet er det således 12 % af korpsene der ikke gør det korrekt.

Studieledernes svar på de samme spørgsmål viser noget andet. I alt 26 % af studielederne mener ikke at censorformandskabet høres ved fordelingen af censorer til de enkelte eksaminer. Det er angiveligt mest udbredt på de tekniske uddannelser (50 %) og på natur- og sundhedsvidenskab (33 %).

I forhold til undersøgelsen i 1998 kan man konstatere at den andel der arbejder med at censorformandskabet udarbejder et oplæg til institutionerne, uændret er en femtedel (19 hhv. 20 %).

Det er også en uændret andel der siger at censorformandskabet slet ikke høres. Til gengæld er det blevet mindre almindeligt at institutionerne udarbejder et oplæg til censorformandskabet (fra 64 til 44 %). Hvad de andre korps så gjorde i 1998, fremgår ikke.

Tabel 2
Den endelige fordeling af censorer til eksaminer

Censorformænd, N = 71, Studieledere, N = 112. Alle tal i procent.

	Censorformænd					Studieledere				
	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Eksamenslederne	11	29	29	0	16	30	48	62	67	46
Censorformandskabet	33	71	29	25	35	48	24	19	22	32
Eksamenslederne og censorform. sammen	57	0	36	75	48	21	14	14	0	14
Andre	0	0	7	0	1	2	14	5	11	7
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ser man på hvem der foretager den endelige fordeling af censorer til eksaminer, er der 11 censorformænd der svarer "eksamenslederne", svarende til 16 % af alle der har svaret. Igen er dette ikke den foreskrevne fremgangsmåde. I 35 % er det censorformandskabet der foretager den endelige fordeling, og i 48 % sker det i et samarbejde mellem censorformandskabet og eksamenslederne. Begge disse fremgangsmåder er i rimelig overensstemmelse med bekendtgørelsen.

Studielederne tegner et helt andet billede. De svarer i overensstemmelse med censorformændene at det på 32 % af uddannelserne er censorformandskabet der foretager den endelige fordeling (mod formændenes 35 %). Til gengæld mener 46 % af studielederne at eksamenslederne gør det (mod 16 % af formændene), og kun 14 % mener at det sker i et samarbejde (mod 48 % af formændene).

Disse forskelle er vanskelige at fortolke. Det eneste man kan sige, er at censorformændene tilsyneladende oplever at der er mere samarbejde end studielederne gør. Denne tendens ses også i en del af de kommende tabeller.

Tabel 3
Den endelige fordeling af censorer til eksaminer foretages af censorformandskabet – sammenligning 1998 - 2005

Censorformænd, N = 80 og 71

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Censorformandskabet 1998	60	90	67	60	68
Censorformandskabet 2005	33	71	29	25	35
Studieledere 2005	48	24	19	22	32
I alt	100	100	100	100	100

Tabel 3 viser at censorformændene på de fire uddannelsesområder i 1998 for mellem 60 og 90 procent svarede, at det var formandskabet der foretog den endelige fordeling. Men det blev i undersøgelsen fortolket som at det var muligt at nogle opfattede "den endelige fordeling" som det der sker, når formandskabet blot godkender en tilsendt liste. Tallene virker dog under alle omstændigheder meget høje i forhold til i dag hvor det kun er mellem 25 og 71 % af censorformændene og 19 og 48 procent af studielederne der mener at det er censorformandskabet der foretager den endelige fordeling. (Spørgsmålene var formuleret ens i de to undersøgelser, dog var spørgsmålet om hvem der foretog den endelige fordeling i 1998, åbent, mens 2005-undersøgelsen har benyttet svarene fra 1998 som lukkede svarmuligheder.)

6.1.4 Sammenfatning

Den nye undersøgelse viser at der er en hel del censorkorps der ikke opfylder bestemmelserne om at censorformandskabet skal foretage den endelige fordeling af censorer til de enkelte eksaminer. Det nøjagtige tal er vanskeligt at fastslå, men noget tyder på at det drejer sig om mindst 16 % af korpserne, hvis man spørger censorformændene selv. Fæster man mere lid til studievejledernes oplysninger, drejer det sig om hele 46 %. Når censorformandskabet skal gøre det, er det som nævnt for at sikre at kriterier som rotation, anvendeshyppighed osv. skal tilgodeses på linje med hensynet til faglig specialviden hos den enkelte censor. Der er med andre ord tale om et grundlæggende problem i relation til intentionerne i bekendtgørelsen.

6.2 Anvendeshyppighed

6.2.1 Anvendelse i 1998

Bekendtgørelsen fastlægger at alle censorer så vidt muligt skal anvendes som minimum hvert andet år. Spørgeskemaundersøgelsen med censorerne i 1998 viste at gennemsnitligt 6 % ikke havde haft en censoropgave de foregående to år. Opdelt efter områder drejede det sig dog kun om 2 % på humaniora, men 15 % af censorerne på de tekniske uddannelser havde ikke været i funktion i den tid. 1998-rapporten konkluderede at det kunne tyde på at korpserne var for store. De pågældende censorformænd meddelte således også at de havde indskrænket dem væsentligt ved nybeskikkelsen i foråret 1998.

6.2.2 Anvendelse i 2005

I et forsøg på at afdække hvor stor en del af censorkorpset der censurerer i løbet af et år, er censorformændene blevet spurgt: "Hvor stor en andel af censorkorpset blev anvendt i 2004 i forbindelse med eksaminer?".

Tabel 4

Censorernes anvendelsesgrad i censorkorpserne i 2004

Censorformænd, alle tal i procent, N = 70

	Mellemstore			De største	
	Små korps	korps	Store korps	korps	I alt
0-25 %	9	6	7	0	6
26-50 %	13	13	20	38	20
51-100 %	78	82	73	62	74
Total	100	100	100	100	100

Ifølge censorformændene har 6 % af korpserne brugt under 25 % af deres censorer i 2004, og yderligere 20 % har brugt under halvdelen. I betragtning af hensigten om at alle censorer skal censurere mindst en gang hvert andet år, må det tilstræbes at mindst halvdelen af korpset er i anvendelse i løbet af et kalenderår. Som det ses, har især de største korps vanskeligt ved at leve op til dette idet kun 62 % har brugt over halvdelen af deres censorer i 2004. Deler man tallene op på fagområder i stedet for størrelsen på censorkorpset, viser det sig at alle de korps der har anvendt under 25 % af deres censorer, er fra humaniora. Det svarer til 9 % af de humanistiske korps. Ser man på hvor mange korps der for en umiddelbar betragtning har anvendt for få censorer, altså under 50 % af korpset i 2004, drejer det sig om 20 % på humaniora, 14 % på samfundsvidenskab, men 43 % af korpserne på natur- og sundhedsvidenskab og 50 % af de tekniske censorkorps.

6.2.3 Sammenfatning

Når anvendelsesgraden af det enkelte korps anses for at være vigtig, skyldes det hensynet til den bestemmelse der siger at censorerne skal sikre "at de studerende får en ensartet, retfærdig behandling og en pålidelig bedømmelse af deres præstationer". Det fordrer at censorerne censurerer jævnlige således at de har et reelt sammenligningsgrundlag for vurderingen af den enkelte eksamen.

De nye tal viser at der ikke er nogen klar sammenhæng mellem censorkorpsets størrelse og i hvilken grad alle censorerne benyttes. Opdelt efter område er der til gengæld noget der tyder på at

der er problemer med at en del korps ikke anvender alle deres censorer hyppigt nok. Problemet er størst på natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser. For de tekniske uddannelser vedkommende blev dette allerede noteret i 1998. Selvom humaniora kommer pænt ud når man ser på hvor mange korps der har anvendt under halvdelen af deres censorer, er der enkelte korps på humaniora der har en meget ringere udnyttelsesgrad end man finder på de øvrige områder (under 25 %).

6.3 Det landsdækkende censorkorps

6.3.1 Det landsdækkende censorkorps i 1998

På trods af at korpsene blev gjort landsdækkende i 1993, viste spørgeskemaundersøgelsen med censorerne i 1998 at 34 % kun havde censureret ét sted. Censorerne på de tekniske uddannelser havde endda for halvdelen vedkommende kun censureret ét sted.

1998-undersøgelsen konkluderede:

Censorformændene er generelt positivt indstillet over for selve idéen om at censorerne skal høste erfaringer flere steder fra. På den anden side har de også forståelse for at flere rejser vil betyde øgede omkostninger for institutionerne, og de mener også at især aftagecensorerne er travle mennesker som kan have svært ved at finde tiden til at rejse på tværs af landet. I mange korps må man derfor konstatere at der stadig går en grænse ned gennem Storebælt, men reglen har gjort formændene opmærksomme på det ønskelige i større udveksling af censorer, og mange af korpsene fungerer i hvert fald mere landsdækkende end tidligere. Der er i øvrigt stor forskel på områderne. Generelt fungerer korpsene på det samfundsvidenskabelige og tekniske område ifølge formændene meget lidt landsdækkende, hvorimod korpsene på det natur- og sundhedsvidenskabelige område (...) rejser mere. Billedet er ikke entydigt på humaniora.

Studielederne mener delvis i modsætning til dette at det i hvert fald ikke er økonomien der forhindrer censorkorpsene i at fungere landsdækkende. Det er i hvert fald ikke noget der indgår i deres overvejelser ved fordelingen af censorer til eksamen. De har til gengæld opfattelsen af at det i høj grad er censorerne selv der ikke ønsker at rejse. Selv idéen om det landsdækkende korps er de generelt meget positive over for.

6.3.2 Det landsdækkende censorkorps i 2005

Censorformændene er blevet spurgt hvilke hensyn der tages ved fordelingen af censoropgaver (uden en nærmere specificering af om det så er dem selv eller institutionerne der tager disse hensyn). Tabellen herunder viser hvor mange der svarede "stor betydning" til de enkelte aspekter.

Tabel 5
Hvilke hensyn har stor betydning ved fordelingen af censorer til de enkelte eksaminer?
Censorformænd. Alle tal i procent (N = 71, 66, 63, 67, 70, 67, 67, 65).

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Faglige specialer (faglig indsigt prioriteres højt)	78	100	87	100	83
Censorerne skal bruges regelmæssigt for at garantere niveau og retssikkerhed	59	57	64	50	59
Censorernes "tilgængelighed" (mulighed for at medvirke)	49	57	53	75	52
Rotation (alle skal helst rundt til alle institutioner over en årrække)	49	57	13	25	40
Institutionernes/eksaminatorernes ønsker	25	43	67	75	39
Censorernes ønsker	17	14	7	0	13
Arbejdsbyrden pr. semester skal være nogenlunde ens for alle censorer	20	0	0	0	12
Geografi (censorerne skal generelt ikke rejse for langt)	10	14	0	0	8
I alt	100	100	100	100	100

Som det ses i tabel 5, vægter hensynet til faglige specialer tungest – 83 % af censorformændene mener at dette har "stor betydning" ved fordeling af censuropgaver. Der er langt ned til andenpladsen: 59 % mener at det er af stor betydning at censorerne bliver brugt regelmæssigt for at garantere niveau og retssikkerhed. 40 % mener at det er vigtigt at censorerne kommer rundt til alle korpsets institutioner. Det prioriteres dog lidt højere af formændene på humaniora og samfundsvidenskab, men meget lavt af de naturvidenskabelige og tekniske censorformænd. Til gengæld kan man se at censorformændene på disse områder i høj grad tillægger institutionernes/eksaminatorernes ønsker stor betydning (hhv. 67 % på natur- og sundhedsvidenskab og 75 % på de tekniske uddannelser). Geografi, altså hensynet til censorernes rejsetid, er der ingen på natur- og sundhedsvidenskab eller de tekniske uddannelser der tillægger stor betydning, og på humaniora og samfundsvidenskab er det kun hhv. 10 og 14 %.

Tabel 6
Hvilke hensyn har stor betydning ved fordelingen af censorer til de enkelte eksaminati-
oner?

Studieledere. Alle tal i procent (N = 110, 109, 107, 107, 106, 107, 106, 105)

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Faglige specialer (faglig indsigt prioriteres højt)	80	89	100	100	89
Censorernes "tilgængelighed" (mulighed for at medvirke)	63	59	76	84	68
Vores/eksaminatorenes ønsker	33	38	75	78	50
Censorerne skal bruges regelmæssigt for at garantere niveau og retssikkerhed	48	29	24	56	39
Censorernes ønsker	28	21	35	18	26
Rotation (alle skal helst rundt til alle instituti- oner over en årrække)	40	11	5	0	19
Geografi (censorerne skal generelt ikke rejse for langt)	13	21	0	11	12
Arbejdsbyrden pr. semester skal være nogen- lunde ens for alle censorer	13	4	5	6	8
I alt	100	100	100	100	100

Som det fremgår af tabel, 5 ligger studielederne på linje med censorformændene i prioriteringen af den faglige indsigt hos censorerne. Studielederne prioriterer dog også censorernes mulighed for at medvirke (68 %). Eksaminatorenes ønsker prioriteres særligt af studielederne på natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser hvor det gælder hhv. 75 og 78 % – helt parallelt til hvad censorformændene gav udtryk for. Kun 39 % mener at det er vigtigt at censorerne bruges regelmæssigt, og kun 19 % finder det af stor betydning at censorerne kommer rundt til alle de institutioner korpset er tilknyttet. 42 % af studielederne mener endda at dette "ingen betydning" har. Disse to elementer blev prioriteret væsentligt højere af censorformændene.

Hvad geografien angår, viser undersøgelsen at hverken censorformænd eller studieledere tillægger det stor betydning at undgå at censorerne skal rejse. Blandt censorformændene mener 37 % at det "ingen betydning" har, mens 55 % mener det har "nogen betydning". Studielederne, der skal betale for rejserne, siger for 33 procent vedkommende at det "ingen betydning" har, og 55 % mener det har "nogen betydning". 12 % tillægger det stor betydning.

Censorformændene er mere direkte blevet spurgt om i hvilken grad de "oplever at censorerne er uvillige til at censurere langt fra deres bopæl". Det svarer 47 % "slet ikke" til, 39 % svarer "i mindre grad, og 14 % svarer "i nogen grad".

6.4 Sammenfatning

1993-bekendtgørelsen foreskriver at fordelingen af censorer til de enkelte censuropgaver skal ske uafhængigt af institutionerne således at det er censorformændene der gør det, men i dog i samarbejde med uddannelserne. Når det er censorformandskabets opgave, er det for at sikre at kriterier som rotation, anvendeshyppighed osv. tilgodeses på linje med hensynet til faglig specialviden hos den enkelte censor. Der er derfor et grundlæggende problem i forhold til intentionerne med bekendtgørelsen når processen ikke er i overensstemmelse med denne. Denne undersøgelse tyder på at der er en hel del censorkorps der ikke opfylder bestemmelserne om at censorformandskabet skal foretage den endelige fordeling af censorer til de enkelte eksaminer.

Undersøgelsen viser også at en del korps ikke anvender alle deres censorer hyppigt nok. Problemet er størst på natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser, men også på humaniora har enkelte korps en meget ringere udnyttelsesgrad end man finder på de øvrige områder.

Afdækningen af censorformænds og studielederes kriterier for fordeling af censorer fra 1998 bekræftes i store træk af denne undersøgelse. Lidt forenklet prioriterer censorformændene faglige specialer, regelmæssig anvendelse af censorerne og censorernes mulighed for at medvirke højest. Hertil kommer at de humanistiske og samfundsvidenskabelige formænd prioriterer rotationen, hvorimod de naturvidenskabelige og tekniske formænd i højere grad prioriterer eksaminatorernes ønsker.

Studielederne prioriterer også faglige specialer højest, og herefter kommer censorernes mulighed for at medvirke. På en tredjeplads langt derunder kommer regelmæssig anvendelse af censorerne. De naturvidenskabelige og tekniske formænd har dog prioriteret eksaminatorernes ønsker højere end dette. Det er primært de humanistiske studieledere der tillægger rotation stor betydning.

Man kan med forsigtighed konkludere at der er en tendens til at studieledere og formænd fra natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser, primært er optaget af at tildele censuropgaver på "den gamle" måde hvor det var det faglige emne og eksaminators ønske der vejede tungest, mens censorformændene på de øvrige områder i højere grad har taget tankerne om det egentligt landsdækkende korps til sig.

Interessant i relation til 1998-undersøgelsen er at så godt som ingen tillægger geografien (rejsetid eller rejseudgifter) nogen synderlig betydning. Og hvor de samfundsvidenskabelige formænd i 1998 blev karakteriseret som de mindst rejse-ivrige, er de i dag dem der for de flestes vedkommende tillægger rotationen af censorer stor betydning. De natur- og samfundsvidenskabelige censorer blev i 1998 karakteriseret som dem der rejste mest, men i dag er det kun 13 % af deres formænd der synes at rotationen er vigtig.

7 Kontakt mellem censorer og formandskab

Der er tre aktører i censorinstitutionen: de enkelte censorer, censorformandskaberne og institutionerne. Kapitel 7, 8 og 9 handler om kontakten mellem parterne og er delt op efter hvilken side i trekanten de beskriver: de enkelte censorer og formandskabet, de enkelte censorer og institutionerne – eller formandskabet og institutionerne.

Da censorformandskabets opgave blandt andet er at *formidle* kontakt fra de enkelte censorer til institutionerne, så kontakten går fra den ene side i trekanten til den næste, kan denne måde at gennemgå det på godt virke som en kunstig opsplnitning. Men for klarhedens skyld er elementerne i kontakten behandlet på følgende måde i dette og de følgende to kapitler.

Kapitel 7	Censorer – formandskab	Indberetninger fra de afholdte eksaminer Censormøder Anden kontakt
Kapitel 8	Censorer – institutionerne	Indberetninger fra de afholdte eksaminer (behandles i kapitel 6) Kontaktmøder Anden kontakt
Kapitel 9	Formandskab – institutioner	Årlig beretning Hørings svar

Som det fremgår, går censorernes beretninger lidt på tværs af systematikken, i og med at disse afgives til både formandskab og institutionerne. I redegørelsen her er censorernes indberetninger behandlet som et led mellem censorer og formandskab idet der dog også i kapitel 6 gøres rede for hvordan institutionerne modtager dem.

Dette kapitel handler om kontakten mellem censorerne og formandskabet. Her handler det om de kontakter der har til formål at indsamle censorernes viden med henblik på at bidrage til udviklingen af de enkelte uddannelser og at formidle information fra uddannelserne til censorerne.

7.1 Bekendtgørelsen

Censorerne skal ifølge bekendtgørelsens § 10 "ved eksamensterminens afslutning afgive **en beretning** om eksamensforløbet til institutionen og formandskabet" (også kaldet "indberetning"). Ifølge § 6, stk. 2, danner de grundlag for censorformandskabets årlige beretning til institutionerne der baseres på disse. Herudover skal formandskabet holde kontakt med censorerne ved "mindst hvert andet år at afholde **censormøder** med censorerne i korpset".

Udvalgsrapporten, der lå til grund for bekendtgørelsen, anførte at censormøderne og indberetningerne "udgør et relevant forum for samling af censorernes synspunkter på uddannelse og eksaminationer. En forudsætning er dog, at censormøder finder sted med en vis regelmæssighed, fx hvert andet år. Kortere intervaller vil være en økonomisk belastning for fagene samtidig med, at hyppige censormøder pga. stort frafald risikerer at blive mindre repræsentative for censorcorpset. Til gengæld bør censorerne anse det som en pligt at deltage i censormøderne" (Udvalgsrapporten s. 22).

Samtidig skal møderne være en af flere kanaler for formandskabets orientering af de menige censorer om "væsentlige ændringer i uddannelsens eksamens- og studieordningsbestemmelser og om ændringer der bredt har betydning for censorvirksomheden" (s. 13). Formandskabets opgave i henseende til at opretholde kontakten med korpset kan således ud fra de udtrykte intenti-

oner i udvalgsrapporten siges at være at fungere som formidler af information mellem korpset og uddannelsen og i relation til specielt dette kapitel: at holde censorerne ajour.

7.2 Indberetninger fra censorerne

7.2.1 Indberetninger i 1998

Censorerne skal efter hvert eksamensforløb afgive en indberetning til institutionen og formandskabet som så skal skrive en samlet årsrapport. Undersøgelsen blandt de menige censorer viste at det kun var 64 % af censorerne der indberettede som foreskrevet. Yderligere godt 10 % havde afgivet indberetninger, blot ikke efter hvert eksamensforløb. 20 % havde slet ikke indberettet. Det var især i de små korps at censorerne ikke indberettede.

Censorformændene kunne bekræfte tallene på den måde at de forklarede at i de små korps, hvor kontakten mellem korps, formandskab og institutioner er tæt i forvejen, blev det opfattet som omstændeligt og bureaukratisk at skulle indberette skriftligt. I de større korps var formændene generelt mere positive. Indberetningerne gav dem mere føling med hvad censorerne mente, og de fik på denne måde en information som var svær at indhøste på anden vis. Til gengæld forklarede de at det også kunne være en betydelig arbejdsopgave at behandle alle de indkomne skemaer, og nogle formænd mente ikke at arbejdet helt stod mål med udbyttet. Det var heller ikke alle formænd der mente at der kom reelt interessant information ud af indberetningerne.

7.2.2 Indberetninger i 2005

Studielederne er blevet spurgt om hvor stor en andel af de anvendte censorer der har afgivet censorindberetninger vedrørende eksamen i 2004. Svarene fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 7
Hvor mange censorer afgav censorberetninger vedrørende eksamen i 2004?
Studieledere. Alle tal i procent. N = 113.

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Alle censorer (anslået eller optalt ca. 90-100 %)	24	31	55	79	41
De fleste censorer (anslået eller optalt ca. 65-90 %)	27	28	20	11	23
Ca. halvdelen af censorerne (anslået eller optalt ca. 35-65 %)	4	10	0	0	4
Et fåtal af censorerne (anslået eller optalt under ca. 35 %)	7	21	0	0	8
Ved ikke	38	10	25	11	24
I alt	100	100	100	100	100

Tabel 7 viser at det kun er 41 % af studielederne der mener at de har fået indberetninger fra alle eller næsten alle censorer. 23 % mener at de har fået fra mellem 65 og 90 %. Men på den anden side er det kun ganske få der siger at de kun har fået fra et fåtal eller ca. halvdelen af censorerne, idet en fjerdedel ikke ved hvor mange de har fået. Der er ret store forskelle på områderne: 79 % af studielederne fra de tekniske uddannelser har angivet at have fået indberetninger fra næsten alle censorer. Herfra er der et stykke ned til natur- og sundhedsvidenskab hvor 55 % har fået fra alle. Og herfra er der endnu et spring ned til humaniora og samfundsvidenskab hvor kun hhv. 24 og 31 % siger at de har fået indberetninger fra alle censorer.

Tabel 8**Hvor mange censorer afgav censorberetninger vedr. eksamen i 2004?***Studieledere. Alle tal i procent. N = 95.*

	Små korps (1-20)	Mellem- store (21-50)	Store korps (51-100)	De største korps (over 100)	I alt
Alle censorer (anslået eller optalt ca. 90-100 %)	38	29	30	60	42
De fleste censorer (anslået eller optalt ca. 65-90 %)	19	29	35	17	24
Ca. halvdelen af censorerne (anslået eller optalt ca. 35-65 %)	0	0	17	11	8
Et fåtal af censorerne (anslået eller optalt under ca. 35 %)	0	10	0	0	2
Ved ikke	44	33	17	11	23
I alt	100	100	100	100	100

Tabel 8 viser de samme tal, blot opdelt efter censorkorpsets størrelse, og her ses det tydeligt at censorerne i de største korps er flittigst til at indberette. Således siger 60 % af deres studieledere at alle censorer indberettede i 2004. I de mindre korps er det kun mellem 29 og 38 % af studielederne der har fået indberetninger fra alle. Til gengæld er andelen af studieledere der ikke ved hvor mange indberetninger der er modtaget, markant større på de uddannelser der har de små korps. Hhv. 44 % af studieledere med små korps og 33 % af studieledere med mellemstore korps ved ikke hvor stor en andel af censorerne der har indberettet.

Det bemærkes i øvrigt i denne forbindelse at denne tabel omfatter 18 studieledere færre end den foregående fordi disse studieledere ikke har angivet hvor stort deres censorkorps er.

Censorformændene er kun blevet spurgt hvor mange beretninger de har modtaget, og ikke hvor mange de *burde* have modtaget. Dette kan heller ikke beregnes ud fra de indsamlede tal da det kræver viden om hvor mange eksaminationer korpset har deltaget i, og det er der ikke spurgt om. Tabellen kan derfor kun læses som retningsgivende.

Tabel 9**Hvor mange censorindberetninger modtog formandskabet i 2004?***Censorformænd. Alle tal i procent. N = 47.*

	Små korps (1-20)	Mellemstore (21-50)	Store (51-100)	De største (over 100)	I alt
Ingen beretninger	25	10	8	0	13
1-20	69	50	25	0	40
21-50	0	20	33	0	13
51-100	6	0	25	0	9
101-500	0	20	8	89	23
over 500	0	0	0	11	2
I alt	100	100	100	100	100

Tabel 9 viser først og fremmest at kun et mindre antal formænd har oplyst hvor mange indberetninger de har fået – nemlig 47 ud af 72¹. Derudover kan man se at der især blandt de små korps er en del (25 %) af censorerne der slet ikke indsender indberetninger. Ellers viser de grå felter hvor stor en andel af korpset der modtager færre indberetninger end der er medlemmer af

¹ Dette betyder ikke at de ikke har fået beretninger – 20 af dem svarer nemlig senere i skemaet på spørgsmål om indholdet af beretningerne. De har antagelig ikke haft tid til eller mulighed for at tælle de modtagne beretninger inden for tidsfristen for bevarelse af undersøgelsens spørgeskema.

korps². Anskuet på denne måde må censorerne i de største korps siges at være flinke til at indberette idet 100 % af korpserne får flere indberetninger end de har medlemmer, hvorimod censorerne i 60 % af de mellemstore og 64 % af de store korps indsender færre beretninger end man kunne forvente.

En mild fortolkning ville være at antage at det primært er censorformænd der har fået mange beretninger der ikke har haft mulighed for at tælle dem til dette formål, sådan at tallene for "mange indberetninger" rettelig burde være større. Men det kan kun blive et gæt.

For at lette indsamlingen og bearbejdningen af indberetninger bruger 72 % af korpserne standardblanketter. 70 % af de korps der ikke har blanketter, er korps med færre end 50 censorer. En nærmere analyse viser også at de korps der har fået "for få" indberetninger, heller ikke har standardblanketter til det.

7.2.3 Sammenfatning

Undersøgelsen i 1998 viste at det især var i de store korps at den formaliserede indberetningsprocedure fungerede, og at censorformændene i de mindre korps fandt det for omstændeligt at skulle kommunikere med censorerne på denne måde. De nye tal bekræfter dette mønster. Uden at der denne gang har været mulighed for at spørge de enkelte censorer om de indberetter eller ej, tyder de tal det har været muligt at indhente på, at det stadig langt fra er alle censorer der indberetter som foreskrevet. Uanset om man spørger censorformænd eller studieledere, viser det sig også at det fortsat primært er i de mindre korps at der indsendes alt for få indberetninger.

I den lidt mere kuriøse ende viser tallene også at de studieledere hvis uddannelser hører til små eller mellemstore censorkorps, for en stor dels vedkommende ikke ved hvor stor en del af korpset der har indsendt beretninger – og det er endda efter at en væsentlig andel af respondenterne der ikke vidste hvor stort deres censorkorps var, er taget ud af analysen.

7.2.4 Indholdet af indberetningerne

Censorformændene er blevet spurgt om i hvor stor en del af indberetningerne, censorerne bemærkede problematiske forhold.

Tabel 10

I hvor stor en del af censorernes indberetninger i 2004 bemærkedes problematiske forhold?

Censorformænd. Alle tal i procent. N = 63.

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Ingen	15	0	8	0	11
1-10 %	46	100	75	100	60
11-30 %	24	0	17	0	19
31-70 %	10	0	0	0	6
91-100 %	5	0	0	0	3
I alt	100	100	100	100	100

Tabel 10 viser at det er meget få formænd der får beretninger helt uden bemærkninger om problemer, men det sker dog for 11 %. Det er dog også ganske få der finder den slags i mere end en 30 % af beretningerne, nemlig 9 % i alt, og disse korps er alle fra humaniora. Det store flertal af formænd hører om problematiske forhold i 1-10 % af beretningerne, nemlig 60 %, og yderligere 19 % gør det i 11-30 % af beretningerne.

Opdelt på områder gælder det at meget få formænd fra samfundsvidenskab, natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser svarer over 10 %. Som det fremgår er de humanistiske censorer tilsyneladende mere kritiske.

² Hvis halvdelen af korpset bruges i løbet af et år, og hver af disse censorer bruges to gange, fx ved en institutioner ved vinter- og sommerekamen, burde der foreligge det samme antal beretninger som korpset har medlemmer. Men dette er naturligvis et meget groft estimat og kan kun bruges som en relativ målestok.

Tabel 11**I hvor stor en del af beretningerne fra 2004 blev der givet tilbagemeldinger som gav input til kvalitetsudvikling?***Censorformænd. Alle tal i procent. N = 62.*

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Ingen	17	0	0	0	11
1-10 %	44	71	90	100	58
11-30 %	24	29	10	0	21
31-70 %	7	0	0	0	5
71-90 %	2	0	0	0	2
91-100 %	5	0	0	0	3
I alt	100	100	100	100	100

Tabel 11 viser hvor mange censorindberetninger der kommer med input til kvalitetsudvikling. 11 % af formændene mener at det slet ikke forekommer. Det er udelukkende formænd fra humaniora hvilket vil sige at det gælder 17 % af disse. 58 % af formændene finder input til kvalitetsudvikling i en meget lille del (1-10 %) af beretningerne, gående fra 44 % på humaniora og stigende over samfundsvidenskab og natur- og sundhedsvidenskab til 100 % på de tekniske uddannelser. 14 % af formændene på humaniora siger der er input til kvalitetsudvikling i over 30 % af rapporterne, nogle endda i næsten alle. Det gælder ikke for nogen på de andre områder. Det tyder altså på at de humanistiske censorer ikke bare er mere kritiske end de andre, de kommer også i højere grad med konstruktive forslag til forbedringer.

En nærmere sammenligning af tallene bag de to tabeller indikerer at andelen "følges ad". Jo større andele i et korps der bemærker problemer, jo større andele kommer også med ideer til kvalitetsudvikling. Tallene fra humaniora peger også i denne retning. En forsigtig fortolkning af dette kan være at man generelt ikke finder korps hvor censorerne bare er (negativt) kritiske, men at kritik følges af konstruktive forslag. Til gengæld er der mange korps hvor kun ganske få censorer leverer andet end en mere neutral registrering af den eksamen der er afholdt. 50 % af formændene har således svaret 8 % eller derunder på hvert af de to spørgsmål – eller sagt på en anden måde: Halvdelen af formændene finder kun bemærkninger om problematiske forhold *eller* forslag til kvalitetsudvikling i 8 % eller færre af de indberetninger de modtager.

Indholdet af indberetningerne er formentlig også styret en del af udformningen af eventuelle standardblanketter til formålet. Hvis disse ikke lægger op til andet end en ren afrapportering på formalia omkring eksamen, er sandsynligheden for at de opfanger input af bredere, kvalitetsudviklende karakter mindre.

Samlet må det på grundlag af undersøgelsen konstateres at indberetningerne varierer meget hvad angår fokus og indhold, og at der endnu er et stykke vej før bekendtgørelsens intentioner er tilfredsstillende indfriet.

7.3 Censormøder

7.3.1 Censormøder i 1998

Censorformandskabet skal mindst hvert andet år holde møde med censorerne for at holde disse orienteret om vigtige forhold i forbindelse med uddannelserne og drøfte faglige spørgsmål. Kun 40 % af korpserne havde holdt møde i perioden 1994-1998. Der viste sig at være en sammenhæng med korpsernes størrelse: Af de små korps var det kun 25 % der har holdt møder, mens 56 % af de største havde gjort det. De mellemstore placerede sig derimellem.

I undersøgelsen fra 1991 viste det sig at mellem 13 og 33 % af korpserne havde holdt møder, og så her med de små korps som de mindst ivrige, så selvom der i 1998 var langt til en fuldstændig efterlevelse af bekendtgørelsens krav, var der dog sket en forbedring.

Formændene forklarede i de gruppeinterview der blev gennemført, at en væsentlig grund til at der ikke var afholdt møder, var at der ikke var penge til det. Ikke alle formandskaber havde budgetter der gjorde det muligt at udbetale rejserefusion til deltagerne. Andre havde forsøgt at afholde møder, men havde måttet aflyse på grund af manglende tilmeldinger. Endelig var der formandskaber der havde undladt at indkalde til møder fordi de mente det var praktisk umuligt på grund af korpsenes størrelse eller bare overflødigt at afholde dem. Det var en udbredt opfattelse at censorerne ikke havde nogen synderlig interesse for denne type møder. Kun en enkelt formand talte decideret positivt om de censormøder der havde været afholdt i hans korps. Samtidig viste det sig også at formandskab og censorer kan holde kontakt på andre måder end bekendtgørelsen foreskriver.

Undersøgelsen omfattede også en spørgeskemaundersøgelse med menige censorer, og blandt disse var det kun 31 % der havde deltaget i et censormøde. Til gengæld havde de fleste deltagere været godt tilfredse med udbyttet af de møder de havde deltaget i.

7.3.2 Censormøder i 2005

53 % af censorformændene har holdt censormøder hvert andet år siden 2002. Flittigst har de samfundsvidenskabelige formænd været idet 71 % har holdt de fastsatte møder. På humaniora og de tekniske uddannelser har hhv. 57 % og 50 % gjort det, mens det kun gælder 33 % af formændene på natur- og sundhedsvidenskab. 17 % i alt har holdt censormøder "sjældnere end hver andet år". Tilbage bliver så at 31 % *ikke* har afholdt censormøder, nærmere bestemt 28 % på humaniora, 14 % på samfundsvidenskab, 25 % på de tekniske uddannelser og 47 % på natur- og sundhedsvidenskab.

Analyseres tallene med udgangspunkt i censorkorpsenes størrelse, viser det sig at tendensen fra 1991 og 1998 er vendt på hovedet: I perioden fra 2002 til i dag er det angiveligt de små korps der i størst omfang har holdt censormøder hvert andet år – det siger 65 % af formændene herfra. Blandt de mellemstore er det 53 %, blandt de store 40 % og blandt de største 47 %. Det betyder dog ikke at det samme mønster spejles i hvor mange der *ikke* har holdt censormøder, idet andelen der blot har holdt møde sjældnere, varierer meget. Men 30 % af de små korps har ikke holdt censormøde, og det samme gælder 18 % af de mellemstore, 47 % af de store og 29 % af de største.

I de 22 korps hvor der *ikke* er holdt censormøder, begrundes det med at der ikke kom et tilstrækkeligt antal tilmeldinger (41 %), at det er overflødigt (32 %), at det ikke er praktisk muligt (23 %), og at der ikke er penge til rejserefusion (18 %). 14 % begrundes det med "andet".

Af de 50 formænd der *har* holdt censormøder, mente 64 procent at det "i høj grad" var "udbytterigt", men det spænder fra 100 % på de tekniske uddannelser over 75 % på humaniora, 50 % på samfundsvidenskab til bare 13 % på natur- og sundhedsvidenskab. Her mente 63 % at det "i nogen grad" var udbytterigt, og 25 % at det kun var "i mindre grad".

Omvendt er formændene også blevet spurgt om censormøderne var overflødige. Spørgsmålet er kun blevet besvaret af 33 formænd. Heraf mente 9 % at de i "nogen" eller "mindre grad" var overflødige. 27 formænd, eller 82 %, svarede "slet ikke", herunder også 75 % fra natur- og sundhedsvidenskab.

7.3.3 Sammenfatning

Samlet set er der sket en forbedring siden 1998 idet 7 ud af 10 korps har holdt de foreskrevne møder mod kun 4 ud af 10 dengang. Hvor formændene i 1998 primært mente at det var manglende muligheder for at udbetale rejsegodtgørelse der afholdt dem fra at holde møderne, forklarer formændene det i dag i højere grad med manglende interesse hos censorerne og med deres egen opfattelse af at møderne er overflødige.

I 1998 sås en tendens til at det primært var de store korps der ikke kunne eller ville holde censormøder, men den sammenhæng er ikke så klar i dag. Til gengæld skiller formandskaberne på natur- og sundhedsvidenskab sig ud da de i langt mindre grad end de øvrige har afholdt censor-

møder, og de der har gjort det, synes ikke det var så udbytterigt som formændene på de andre områder.

7.3.4 Anden kontakt mellem censorer og formandskab, 1998

I interviewene i 1998-undersøgelsen fremgik det at flere censorformænd fandt at de formaliserede indberetninger var en alt for omstændelig måde at indsamle den relevante information på. De mente at de havde tilstrækkelig kontakt med censorerne, ikke mindst direkte personlig.

7.3.5 Anden kontakt mellem censorer og formandskab, 2005

Tabel 11 viser hvilke kanaler formandskabet anvender i dag for at holde kontakt med censorerne, ud over gennem censorindberetningerne og -møderne.

Tabel 12

Anden kontakt mellem censorer og formandskab – opdelt efter område

Formænd (mulighed for flere svar). Alle tal i procent. $N = 72$.

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Formandskabet udsender nyhedsbreve til censorerne	39	43	33	75	40
Formandskabet er i direkte personlig/ telefonisk kontakt med censorerne	78	71	40	25	67
Formandskabet har en hjemmeside	2	29	60	75	21
Der er ingen anden kontakt	13	14	33	25	18

Tabel 12 viser en tendens til at den personlige kontakt er mest udbredt i korpserne på humaniora og samfundsvidenskab. Her benytter over 70 % af formændene denne kontaktform, mens det bare er 40 % på natur- og sundhedsvidenskab og 25 % på de tekniske uddannelser. Til gengæld har formandskaberne på natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser i større udstrækning oprettet hjemmesider. Dette må dog betragtes som en mere ensidig kommunikationsform selvom en hjemmeside naturligvis kan gøre det nemmere for censorerne at sende beskeder til formandskabet. 18 % af korpserne har ikke anden kontakt, men får dog censorindberetningerne. Halvdelen af disse holder censormøder.

1998-undersøgelsen viste en sammenhæng mellem korpstørrelse og andelen der havde personlig kontakt mellem formandskab og censorer. Denne sammenhæng synes også i nogen grad at være til stede i dag.

Tabel 13

Anden kontakt mellem censorer og formandskab – opdelt efter korpsernes størrelse

Formænd (mulighed for flere svar). Alle tal i procent. $N = 72$.

	Små	Mellemstore	Store	Største	I alt
Formandskabet udsender nyhedsbreve til censorerne	26	41	60	41	40
Formandskabet er i direkte personlig/ telefonisk kontakt med censorerne	83	59	73	47	67
Formandskabet har en hjemmeside	0	0	13	77	21
Der er ingen anden kontakt	13	29	13	18	18

Det fremgår af tabel 13 at 83 % af formændene for de små korps angiver at have personlig kontakt med censorkorpset, mod kun 47 % på de største. Det strider dog noget imod dette billede at hele 73 % af formændene for de store korps har personlig kontakt med censorerne. Tabellen viser også at det kun er de store korps der har hjemmesider.

I 1998 forklarede nogle censorformænd at den personlige kontakt var tilstrækkelig og dermed gjorde de mere formaliserede kontaktformer overflødige. Ved at krydse tabellerne i denne undersøgelse kan man se at de syv formænd der har svaret at de slet ikke har modtaget beretninger, har angivet at de har personlig kontakt med censorerne. Af dem der har modtaget 1-20 beret-

ninger, har 58 % (11 i alt) personlig kontakt, men resten har altså ikke. Analysen vanskeliggøres dog af at kun 41 censorformænd har angivet hvor mange beretninger de har modtaget.

7.4 Sammenfatning

Den foreliggende undersøgelse peger på at det stadig er langt fra alle censorer der indberetter som foreskrevet. Ligesom i 1998 er det primært de mindre korps der indsender for få indberetninger.

Hvad indholdet af indberetningerne angår, viser det sig at man generelt ikke finder korps hvor censorerne bare er (negativt) kritiske, men at kritik følges af konstruktive forslag. Til gengæld er der mange korps hvor kun meget få beretninger indeholder andet end en mere neutral registrering af den eksamen der er afholdt. Halvdelen af formændene finder således kun bemærkninger om problematiske forhold *eller* forslag til kvalitetsudvikling i 8 % eller færre af de indberetninger de modtager.

Samlet set er der sket en forbedring hvad angår afholdelse af censormøder siden 1998, idet syv ud af ti korps har holdt de foreskrevne møder, mod kun fire ud af ti dengang. I det omfang møderne ikke afholdes, peger formændene på manglende interesse hos censorerne og på deres egen opfattelse af at det er overflødig. I 1998 sås en tendens til at det primært var de store korps der ikke kunne eller ville holde censormøder, men den sammenhæng er ikke så klar i dag. Til gengæld skiller formandskaberne på natur- og sundhedsvidenskab sig ud da de i langt mindre grad end de øvrige har afholdt censormøder, og de der har gjort det, synes ikke det var så udbytterigt som formændene på de andre områder.

I 1998 forklarede nogle censorformænd at de mere formaliserede kontaktformer som indberetninger og censormøder var for omstændelige, og at den personlige kontakt var tilstrækkelig. Undersøgelsen viser at alle de formænd – syv i alt – der har svaret at de slet ikke har modtaget indberetninger, har angivet at de har personlig kontakt med censorerne. Af dem der har modtaget 1-20 beretninger, har 58 % personlig kontakt (det er 11 i alt) – men resten har altså ikke.

Censorinstitutionen er i en positiv udvikling med hensyn til indberetninger og censormøder, men udviklingen virker for spredt og for langsom i forhold til hvad der forudsættes i bekendtgørelsen.

8 Kontakt mellem de enkelte censorer og institutionerne

Censorerens primære kontakt med institutionerne er kontakten omkring afholdelsen af eksamen hvor eksaminator og censor ikke bare eksaminerer studerende, men principielt også har lejlighed til at drøfte fælles faglige problemstillinger. Når denne kontakt ikke behandles særskilt i denne eller den foregående undersøgelse, er det en følge af at fokus er på bekendtgørelsens intention om at løfte det fagligt udviklende element i censorinstitutionen op på et mere generelt eller aggregeret niveau.

8.1 Kontaktmøder

8.1.1 Bekendtgørelsen

Censorformandskabet skal medvirke til en løbende dialog om udviklingen i uddannelsen eller faget ved mindst hvert andet år at afholde censormøder med korpsets censorer og kontaktmøder mellem institutioner og censorer (1993, § 7, stk. 1). Intentionen med kontaktmøderne er at de skal udgøre et forum for samling af censorernes synspunkter på uddannelse og eksaminer.

8.1.2 Kontaktmøder i 1998

I 1998 viste undersøgelsen at 65 % af korpset havde holdt minimum ét kontaktmøde i løbet af den forudgående fireårige periode. Censorformændenes vurdering af disse møder varierede meget fra område til område. Formændene fra humaniora var overvejende positive, mens formændene fra natur- og sundhedsvidenskab gennemgående mente at de burde afskaffes. Formændene fra de tekniske uddannelser var hverken decideret negativt eller positivt indstillede, men påpegede at det var svært at få censorerne til at deltage, at institutionerne ikke var særligt interesserede i møderne, og at det burde være op til det enkelte formandskab at afgøre hvor tit der var behov for et møde.

Det var de færreste af de interviewede studieledere der mente at kontaktmøderne var velfungerende. Deres begrundelse var overvejende at det var så svært at få tilslutning til dem. Men blev møderne endelig gennemført, havde de generelt været udbytterige. Nogle foreslog at man skulle gøre møderne fagspecifikke. Det ville øge interessen hos censorerne og chancen for et godt udbytte for alle parter.

Kontaktmøderne blev i 1998 enten afholdt som fælles møder for samtlige censorer i korpset og for samtlige de uddannelser der hørte under korpset, eller som institutionsspecifikke møder med de enkelte institutioner i korpset og de "lokale" censorer. Herudover anførte en mindre del af formændene at de havde afholdt "andre" møder med institutionerne enkeltvis. Det fremgår dog ikke af undersøgelsen hvem der havde deltaget i disse møder, og hvad formålet havde været. Da censorbekendtgørelsen kun specificerer at der skal afholdes "kontaktmøder mellem institutionerne og censorerne", opfyldte alle tre mødetyper umiddelbart kravene.

8.1.3 Kontaktmøder i 2005

Den følgende tabel sammenligner situationen i 1998 med 2005 på basis af censorformændenes oplysninger og sammenholder desuden censorformændenes oplysninger med studieledernes i 2005.

Tabel 14**Der er ikke afholdt kontaktmøder/andre møder mellem institutionerne og censorerne i indeværende beskikkelsesperiode***Censorformænd 1998 og 2005, studieledere 2005. Alle tal i procent. N= 80, 71 og 109.*

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
1994-1998 (iflg. censorformænd)	42	12	46	0	36
2002-2005 (iflg. censorformænd)	20	0	47	25	24
2002-2005 (iflg. studieledere)	31	48	80	78	52

Tabel 14 viser dels at der ifølge censorformændene er færre korps der i 2005 har undladt at afholde kontaktmøder, end der var i 1998. Kun 24 % har undladt det i indeværende beskikkelsesperiode, mod 36 % i 1998. Sagt på en anden måde er korpserne tilsyneladende blevet flittigere til at afholde kontaktmøder. Til gengæld viser den nye undersøgelse også at studielederne har en noget anden opfattelse af hvorvidt der har været kontaktmøder med censorerne. Således mener halvdelen af studielederne at det har der ikke.

Man må naturligvis holde sig for øje at det ikke nødvendigvis er de samme uddannelsers korps hhv. uddannelsesrepræsentanter der indgår i undersøgelsen, og at det er derfor ikke de samme møder eller "ikke-møder" der refereres til. Man kan dog lægge mærke til at tendensen er den samme inden for alle uddannelsesområder: Formændene mener konsekvent at der er holdt flere møder end uddannelsesrepræsentanterne har fæstnet sig ved. Undersøgelsen har ikke som sådan nogen oplysninger der kan forklare dette. En teori kunne være at studielederne i nogle tilfælde ikke opfatter et "kontaktmøde" som et sådant, men som et orienterende møde af mere almen karakter, hvorimod censorformændene i egenskab af arrangører er mere bevidste om formalia.

En anden teori kunne være at censorformændene, igen i deres egenskab af arrangører, husker møderne bedre eller har dokumenteret aktiviteten i årsberetninger, hvorimod studielederne kan være skiftet ud i perioden og måske ikke har registreret denne slags møder noget sted. Som nævnt gav studielederne i 1998 udtryk for en ret negativ holdning til kontaktmøderne.

Spørgeskemaerne blandt censorformænd og institutioner havde et spørgsmål om hvilken kontakt der i øvrigt har været siden 2002 mellem uddannelsen og de enkelte censorer:

Tabel 15**Kontaktformer mellem uddannelser og censorer, 2005, procent***Censorformænd (N = 72) og studieledere (N = 112). Alle tal i procent. Flere svarmuligheder.*

	Censorformænd	Studieledere
Skriftligt informationsmateriale	57	37
Gennem formandskabet	79	62
Gennem direkte, personlige kontakter	67	77
På anden vis	24	15
Ingen	-	5

Tabel 15 viser at der på et flertal af uddannelserne er kontakt mellem institutioner og censorer via formandskabet og gennem direkte personlig kontakt. Tallene stemmer ikke helt overens, men en egentlig markant forskel ses kun i spørgsmålet om skriftligt informationsmateriale hvor 57 % af censorformændene ser dét som et element i kontakten mod kun 37 % af studielederne.

8.1.4 Vurdering af kontakten

Censorformændene er herudover blevet spurgt hvordan de helt generelt oplever kontakten mellem institutioner og censorer, og kun en enkelt samfundsvidenskabelig formand svarer "dårlig". 47 % svarer "tilfredsstillende", og 51 % svarer "god".

Studielederne er tilsvarende blevet spurgt om hvordan de vurderer kontakten med de enkelte censorer generelt. De fire uddannelsesområder svarer nogenlunde ens. 78 % i alt vurderer kontakten som "vigtig og relevant", 42 % som "et spørgsmål om et rent praktisk samarbejde". En enkelt studieleder fra natur- og sundhedsvidenskab karakteriserer den som "vanskelig at håndtere".

8.2 Sammenfatning

I 2005 er der færre korps der har undladt at afholde kontaktmøder, end der var i 1998, men der er dog ifølge censorformændene fortsat 24 % der ikke har gjort det. Til gengæld viser det sig at studielederne har en noget anden opfattelse af hvorvidt der har været kontaktmøder med censorerne: Halvdelen af studielederne mener at det har der ikke. Der er ikke materiale i undersøgelsen til at forklare denne forskel.

Undersøgelsen viser at der på et flertal af uddannelserne er kontakt mellem institutioner og censorer via formandskabet og gennem direkte, personlige kontakter.

Både censorformænd og studieledere er for næsten samtliges vedkommende tilfredse med kontakten mellem institutioner og censorkorps. Men det hænger altså ikke nødvendigvis sammen med afholdelsen af kontaktmøder, idet et betydeligt antal censorkorps/uddannelser ikke afholder møderne selv om de ifølge bekendtgørelsen kun er forpligtede til at gøre dette hvert andet år.

9 Kontakt mellem formandskabet og institutionerne

Det væsentligste element i kontakten mellem censorformandskabet og institutionerne udgøres af den beretning som formændene skal udarbejde hvert år. Denne beretning kan også betragtes som det vigtigste instrument for opfyldelsen af bekendtgørelsens intentioner om censorernes udvidede funktion. Derudover skal censorerne høres i forbindelse med ændringer af studieordninger på deres område, med henblik på at give institutionerne input, ikke mindst fra censorernes særlige synsvinkel som aftagere.

9.1 Bekendtgørelsen

Ifølge bekendtgørelsens § 4 skal censorerne skal "rådgive om uddannelsens kvalitet og hensigtsmæssighed i forhold til arbejdsmarkedet og i forhold til videre uddannelsesforløb". Hvert år skal censorformandskaberne "afgive en årlig beretning til uddannelsesinstitutionen/erne". Beretningen, herunder eventuelle evalueringer af uddannelsen eller faget, skal baseres på censorernes indberetninger om de enkelte eksaminer. I tilfælde af at en censor konstaterer problemer eller mangler i en uddannelse, er det censorformandskabet som skal underrette institutionen. Efter drøftelse af problemerne med institutionen kan formandskabet forelægge sagen for ministeriet gennem institutionens rektor. Herudover skal formandskabet medvirke til en løbende dialog om udviklingen i uddannelsen ved "mindst hvert andet år at afholde kontaktmøder mellem institutionerne og censorerne". Formandskabet skal endvidere besvare høringer om væsentlige ændringer i uddannelsernes bekendtgørelser og studieordninger.

Censorernes kvalitetstilbage melding til institutionerne skal altså ud over den egentlige censoropgave gives via en række formaliserede kontaktformer (indberetninger fra censorerne, årlig beretning fra censorformandskabet og kontaktmøder hvert andet år) og af mere behovsbestemt interaktion (høring af censorformandskabet i forbindelse med ændringer i studieordninger og rådgivning om uddannelsens kvalitet og hensigtsmæssighed).

9.1.1 Generelt om kontakten i 1998

Undersøgelsen i 1998 viste at der var en vis kontakt mellem langt de fleste censorkorps og uddannelsesinstitutionerne, men at langt fra samtlige krav om såvel formaliseret som mere behovsbestemt kontakt blev opfyldt. De formaliserede tilbage meldinger var med andre ord kun delvis indarbejdet i censorinstitutionen som helhed. Det var især påfaldende at de censorkorps hvor tilbage meldingsfunktionen faktisk var velfungerende, ofte var frustrerede over uddannelsernes manglende reaktion og opfølgning.

9.2 Den årlige beretning

9.2.1 Formandskabernes beretninger i 1998

Undersøgelsen konstaterede at der var sket en markant udvikling fra 1991 til 1998 med hensyn til institutionernes tilbage melding om de afholdte eksaminer. I 1991 var det kun 20-33 % af censorformandskaberne der evaluerede de afholdte eksaminer og meldte tilbage til uddannelserne, i 1998 var det 84 %. Det var i gennemsnit kun ca. halvdelen af formandskaberne der overholdt kravet om en årlig beretning, men undersøgelsen viste også at de øvrige blot brugte andre kommunikationskanaler.

Det var i 1998 kun få formandskaber der havde en egentlig dialog med uddannelserne på grundlag af deres beretninger, og det store flertal syntes ikke de fik respons fra institutionerne. I det

omfang institutionerne reagerede på beretningerne, hørte formandskaberne i hvert fald ikke om det.

Nogle studieledere mente på deres side ikke at de hverken kunne bruge censorernes indberetninger eller formandskabets årlige beretninger til ret meget. De satte fx spørgsmålstejn ved deres repræsentativitet eller ved om de egentligt kontroversielle ting blev taget op i den formelle, skriftlige form. De troede mere på den direkte, personlige kontakt. På den anden side var der også nogle studieledere der ikke fik beretninger, men som i høj grad ville være interesserede i at få det.

I forbindelse med undersøgelsen læste Evalueringscenteret en række formandsberetninger. Alle formandskaber var blevet bedt om at indsende dem de havde udarbejdet, og i alt 46 korps, svarende til 41 % af alle, efterkom anmodningen. Rapporten taler om "en betydelig spredning i henseende til såvel form som indhold." Og lidt senere:

"Flere af beretningerne indeholder væsentlige og begrundede kritikpunkter i forhold til samarbejdet med studieadministrationerne, kommentarer til eksamensformer, overvejelser om årsager til forskelle i karakterniveau mellem uddannelsesstederne med videre. Mange beretninger virker meget gennemarbejdede og bagved må ligge en væsentlig arbejdsindsats. Andre censorformandskaber har afgivet yderst kortfattede beretninger, der stort set indskrænker sig til et kortfattet referat af synspunkter i de modtagne eksamensindberetninger fra de enkelte censorer."

Rapporten forklarer videre at der også har kunnet konstateres forskelle i indholdet i "input" til beretningerne, altså i hvor høj grad censorernes indberetninger har haft et indhold der var interessant og relevant at afrapportere.

9.2.2 Formandskabets beretninger i 2005

I spørgeskemaet stilles spørgsmålet: "Hvilke procedurer har censorformandskabet benyttet siden 2002 for at melde tilbage til institutionerne vedrørende de afholdte eksaminer?". Det gav følgende svar:

Tabel 16

Censorformandskabets procedurer for tilbagemelding til institutionerne siden 2002

Censorformænd. Alle tal i procent. Flere svarmuligheder. N = 72.

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Formandskabet afgiver en årlig beretning på basis af censorernes indberetninger	72	86	60	75	71
Formandskabet afholder møder med institutionerne	50	86	27	50	47
Formandskabet taler i telefon med ledere på institutionerne	59	86	53	75	61
Formandskabet melder ikke tilbage vedrørende de afholdte eksaminer	0	0	13	0	3

Tabel 16 viser at 71 % af formændene afgiver den obligatoriske beretning. Det er flere end de ca. 50 % der gjorde det i 1998, men stadig et stykke vej fra 100 %. Da kun 3 % siger at de slet ikke melder tilbage vedrørende de afholdte eksaminer, er det altså 97 % der melder tilbage på en eller anden måde. 26 % benytter så bare en anden form end beretningens. Igen er det en forbedring i forhold til 1998 hvor kun 84 % meldte tilbage.

For fuldstændighedens skyld er formændenes svar sammenlignet med studieledernes svar på det samme spørgsmål:

Tabel 17**Censorformandskabets procedurer for tilbagemelding til institutionerne siden 2002***Studieledere. Alle tal i procent. Flere svarmuligheder. N = 117.*

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Formandskabet afgiver en årlig beretning	75	55	57	60	64
Formandskabet afholder møder med os	36	38	19	30	33
Formandskabet taler i telefon med ledere på institutionen.	38	38	19	15	31
Formandskabet melder ikke tilbage vedrørende eksamen	9	21	33	25	19

I tabel 17 kan man konstatere at studielederne oplever mindre kontakt med censorformændene end omvendt. 47 % af formændene mener at de holder møder, mens kun 33 % af studielederne oplever det samme. 61 % af formændene mener de taler i telefon med ledere på uddannelserne, mod kun 31 % af studielederne.

En fortolkning af disse forskelle kan være at møder og telefonsamtaler kan være tilfældige og svære at definere som specifikt knyttet til relationen mellem censorformandskab og institution, og at censorformændene – med denne specifikke kasket på - derfor vil være mere tilbøjelige til at opfatte dem som sådan. Derimod er det mere uforklarligt at 77 % af formændene siger at de afgiver en årlig beretning, mens kun 64 % af studielederne mener at det sker. Her kan en del af årsagen dog være den omstændighed at de ikke nødvendigvis refererer til de samme uddannelser.

9.2.3 Indhold, kvalitet og virkning af beretningen – en oversigt

Den nedenstående tabel afspejler censorformænd og studielederes svar på en lang række udsagn. Svarmulighederne har i hvert tilfælde været: "enig", "delvis enig", "delvis uenig" og "uenig". Tabellen viser hvor stor en del af hver gruppe der har svaret "enig" eller "delvis enig". Udsagnene behandles i detaljer i de efterfølgende afsnit.

Tabel 18**Oversigt over vurderinger af formandskabernes årlige beretninger***Censorformænd og studieledere. Alle tal i procent. N = 46 og 68.*

Andele svar i "enig" eller "delvis enig"	Censor- formænd	Studieledere
Indhold		
Beretningerne fokuserer primært på meget kritisable forhold	17	20
Beretningerne fokuserer primært på forhold der bør ændres eller forbedres	66	65
Beretningerne forsøger at fokusere både på styrker og svagheder	94	82
Beretningerne handler kun om selve eksaminerne	26	48
Beretningerne behandler både eksaminerne og mere generelle forhold på uddannelserne	86	76
Kvalitet		
Beretningerne er generelt svære at gøre interessante/	42	
Beretningerne er generelt ikke særlig interessante		29
Det er vanskeligt at samle et helhedsbillede/	38	
Beretningerne er baseret på den enkelte censors begrænsede perspektiv, og de giver derfor ikke noget helhedsbillede		42
Virkning		
Beretningerne giver et godt udgangspunkt for dialog om uddannelserne	77	67
Beretningerne giver et godt input til vores egne diskussioner om uddannelsen og dens udvikling		55
Beretningerne bruges primært til at rette op på forhold omkring eksamen		72
Formandskabet får ingen respons på beretningerne fra institutionerne/	38	
Vi melder ikke tilbage til formandskabet om beretningerne		57
Beretningerne er ikke særligt indholdsrige og tillægges derfor ikke særlig stor betydning		40
Censorformandskabets synsvinkel er ret snæver, og det er derfor begrænset hvad vi kan bruge fra beretningerne		35
Censorformandskabet ønsker at blande sig i for meget i forhold til hvad de har kompetence til		8

9.2.4 Beretningens indhold

De følgende afsnit skal læses under hensyn til at det kun er de formænd og studieledere der har afgivet hhv. modtaget en beretning, der har besvaret spørgsmålene. Antallet af svar er derfor mindre end i den øvrige del af undersøgelsen.

Både censorformænd og studieledere er blevet stillet en række enslydende spørgsmål om indholdet af de beretninger de har skrevet eller modtaget. Svarene er rimeligt samstemmende. De fleste - 94 % - af censorformændene er enige eller delvis enige i at beretningerne "forsøger at fokusere på både styrker og svagheder", og det samme siger 82 % af studielederne. Lidt færre, nemlig 66 % af censorformændene er enige eller delvis enige i at beretningerne "primært fokuserer på forhold der bør forbedres eller ændres", og det tilsvarende siger 65 % af studielederne. Kun 17 % af censorformændene er enige eller delvis enige i at deres beretninger "primært fokuserer på meget kritisable forhold", hvor det gælder 20 % af studielederne.

Større forskelle mellem formænd og studieledere ses når der spørges om hvorvidt beretningerne "kun handler om selve eksaminerne". Det er 26 % af censorformændene enige eller delvis enige i, mens 48 % af studielederne læser dem sådan. Alligevel er 76 % af studielederne enige eller delvis enige i at beretningerne både handler om "eksaminerne og mere generelle forhold på uddannelsen". Det mener 86 % af censorformændene også at de gør.

Eftersom svarene på de to sidste spørgsmål forekommer lidt selvmodsigende, og da det er vigtigt at afklare om beretningerne kun handler om eksamen, eller om de også indeholder bredere betragtninger om uddannelsens kvalitet og relevans, er det interessant at se lidt nøjere på sammen-

hængen mellem de to spørgsmål. Således viser det sig at samtlige af dem der erklærer sig enige i at beretningerne kun handler om selve eksaminerne, er uenige i at de også har bredere synspunkter (9 er uenige, 1 er delvis uenig, svarende til 17 % af samtlige). I den anden ende af spektret er der 17 der har erklæret sig uenige i at beretningerne kun handler om eksamen. 12 af disse er enige i at mere generelle forhold også bliver behandlet, og yderligere 4 er delvis enige, svarende til 27 %. Det store flertal placerer sig i midten hvor de er delvis enige og delvis uenige i de to påstande. Det er således svært at tegne et entydigt billede.

Hvis man i stedet ser på hvad studieledere og censorformænd er enige om, er det at formandskabernes beretninger i overvejende grad forsøger at fokusere på både styrker og svagheder på uddannelserne, og at de fleste også behandler både eksaminerne og mere generelle forhold på uddannelserne. For de fleste beretningers vedkommende – men altså ikke for en mindre del af dem – synes intentionerne om indholdet således at være opfyldt.

9.2.5 Beretningens kvalitet

I 1998-undersøgelsen mente nogle formænd at det var vanskeligt at lave en interessant og indholdsrig beretning ud fra de modtagne censorindberetninger. I 2005-spørgeskemaet blev formændene derfor spurgt om de er enige i at beretningerne "generelt er svære at gøre interessante". Det er 42 % enige eller delvis enige i. Der er dog store forskelle på områderne. 72 % af formændene på natur- og sundhedsvidenskab er i meget højere grad enige/delvis enige i dette. Til gengæld synes formændene fra de tekniske uddannelser slet ikke det er et problem.

Studielederne er på deres side blevet bedt om at vurdere om beretningerne "generelt ikke er særlig interessante". Det er kun 29 % enige eller delvis enige i. Interessant nok er studielederne fra natur- og sundhedsvidenskab langt mere kritiske end de øvrige – her er det 67 % der er enige eller delvis enige. Formændene fra de tekniske uddannelser er dog også for 44 procent vedkommende enige eller delvis enige i at beretningerne ikke er særlig interessante.

Det tyder altså på at det i mange tilfælde lykkes for censorformændene at gøre beretningerne interessante, også selvom de synes det er vanskeligt. Men det lykkes kun i mindre grad for formændene på natur- og sundhedsvidenskab – om det så skyldes at de har en vanskeligere opgave, at de prioriterer det lavere, eller at de har et mere kritisk publikum, er usikkert.

I 1998 beskrev flere censorformænd og studieledere det som et grundlæggende problem for hele censorinstitutionens kvalitetsudviklende funktion at den enkelte censor ofte er ekspert på sit felt og det han censurerer i, men at hans indsigt og interesse i den samlede uddannelse ofte er begrænset. Derfor er der stillet spørgsmål om dette: Formændene, der skal samle de i nogle tilfælde ganske mange indberetninger fra eksaminer i mange forskellige faglige discipliner og på mange niveauer til ét dokument, er blevet bedt om at tage stilling til udsagnet "Det er vanskeligt at samle et helhedsbillede i beretningerne". Det er 38 % enige eller delvis enige i. Det er helt overvejende censorformændene på humaniora der er enige (50 %), men også enkelte fra natur- og sundhedsvidenskab er enige.

Studielederne er blevet spurgt om de var enige i påstanden "Beretningerne er baseret på den enkelte censors begrænsede perspektiv og giver ikke noget helhedsbillede". 42 % af studielederne er enige eller delvis enige. Igen er der forskelle på hovedområderne: 29 % på humaniora, 47 % på samfundsvidenskab, 56 % på de tekniske uddannelser og 64 % på natur- og sundhedsvidenskab. Her er der altså stor forskel på hvad afsenderne vurderer som vanskeligt, og hvordan modtagerne læser det efterfølgende. Men det er også markant at studielederne på de forskellige områder har så forskellige holdninger til dette.

9.2.6 Beretningens virkninger

Censorformændene er blevet spurgt om "Beretningerne giver et godt udgangspunkt for dialog om uddannelserne". Samlet set er 77 % enige eller delvis enige, men igen er der store variationer mellem fagområderne. Alle de samfundsvidenskabelige formænd er enige, 80 % af de humanistiske, 67 % af de tekniske, men kun 56 % af formændene fra natur- og sundhedsvidenskab. Studielederne er i lidt mindre grad enige, men mønsteret ligner formændenes: 69 % på samfundsvidenskab, 79 % på humaniora, 50 % på natur- og sundhedsvidenskab og 37 % på de

tekniske uddannelser er enige eller delvis enige i at beretningerne er et godt udgangspunkt for dialog. Samlet set giver det en tilslutning på 67 % af studielederne.

Studielederne er også blevet spurgt om beretningen "giver et godt input til vores egne diskussioner om uddannelsen og dens udvikling", og det er 55 % enige eller delvis enige i at den gør. Igen er studielederne fra humaniora mest positive (69 %), herefter følger samfundsvidenskab (50 %), natur- og sundhedsvidenskab (42 %) og de tekniske uddannelser (33 %).

I 1998 udtrykte en del censorformænd frustration over at de ikke fik respons på beretningerne, og at de ikke vidste om de blev brugt til noget. I den aktuelle undersøgelse er der 38 % af formændene der erklærer sig enige eller delvis enige i at de ikke får nogen respons på beretningerne fra institutionerne. Det gælder dog kun 17 % på samfundsvidenskab hvor alle de øvrige 83 % endda er helt uenige i dette. 34 % på humaniora mener ikke de får nogen respons, og det samme siger 57 % på natur- og sundhedsvidenskab og 67 % på de tekniske uddannelser.

Dette modsvarer af studielederne der er blevet spurgt om de er enige i at de ikke melder tilbage til formandskaberne om beretningerne. 57 % af studielederne er enige eller delvis enige i at de ikke melder tilbage, og det er nogenlunde ens på de fire hovedområder, men gælder dog kun 47 % på samfundsvidenskab. Formændene mener altså i en del tilfælde at de får en respons som studielederne på deres side ikke mener de har givet.

Studielederne er blevet spurgt om de er enige i at beretningerne "primært bruges til at rette op på forhold omkring eksamen", og det er 72 % enige eller delvis enige i. Igen er det ret jævnt fordelt på områderne, men natur- og sundhedsvidenskab ligger lidt højere end de øvrige med 82 %.

Påstanden "Beretningerne er ikke særlig indholdsrig og tillægges derfor ikke særlig stor betydning" er 40 % af studielederne enige eller delvis enige i. På humaniora og samfundsvidenskab gælder det hhv. 31 og 33 %, mens 55 % og 66 % af studielederne fra natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser er enige eller delvis enige.

Studielederne er også blevet bedt om at erklære sig enige eller uenige i påstanden "Censorformandskabets synsvinkel er ret snæver, og det er derfor begrænset hvad vi kan bruge fra beretningerne". På humaniora er 19 % enige eller delvis enige, på de øvrige områder er det mellem 45 og 53 % der er det. Det giver samlet set 35 % enige eller delvis enige.

Derimod vinder påstanden "Censorformandskabet ønsker at blande sig i for meget i forhold til hvad de har kompetence til" kun ringe tilslutning. Det kan kun 8 % af studielederne erklære sig enige eller delvis enige i.

9.2.7 Sammenfatning

Samlet set viser talmaterialet at over halvdelen af formændene og studielederne er positive over for censorinstitutionens bredere, kvalitetsudviklende mandat og den måde det konkret forvaltes i form af den årlige beretning, men det må samtidig konstateres at et meget betydeligt mindretal – på en del spørgsmål er der også tale om flertal inden for de enkelte uddannelsesområder - ikke deler denne opfattelse og dermed er skeptiske over for en af hovedintentionerne i 1993-bekendtgørelsen. En skepsis der i øvrigt som på andre områder er særlig udtalt blandt formænd og studieledere på natur- og sundhedsvidenskab og i nogen grad de tekniske uddannelser.

9.3 Høring ved studieordningsændringer og om uddannelsernes kvalitet og hensigtsmæssighed

9.3.1 Høringer i 1998

I 1998 angav 73 % af censorformændene at de var blevet direkte hørt i spørgsmål om uddannelsernes kvalitet og opbygning. Det gjaldt for 50 % af formændene på det tekniske område og 88 % på det samfundsvidenskabelige. De øvrige områder placerede sig derimellem. Nogle censor-

formænd mente at der var en tendens til at uddannelserne gerne ville undgå at høre dem. Bekendtgørelsen foreskriver fx at "væsentlige" ændringer af studieordningerne skal til høring, men definitionen af "væsentlig" kan bøjes, og de mente de at den blev.

Studielederne bekræftede til en vis grad dette idet flere mente at formandskaberne ville blande sig i for meget, hvilket de hverken mente var ønskværdigt eller fagligt forsvarligt. Andre studieledere, fx på nye uddannelser under opbygning, gav dog udtryk for tilfredshed med at kunne bruge censorkorps og -formandskaber som et forum for diskussion. Nogle studieledere havde en mere principiel bekymring for hvad de opfattede som en sammenblanding af en kontrolfunktion (de klassiske censoropgaver) med en kvalitetsudviklingsfunktion (censorernes udvidede opgaver).

9.3.2 Høringer i 2005

Både censorformænd og studieledere er i den nærværende undersøgelse blevet spurgt om de hhv. er blevet hørt og har iværksat høringer siden 2002.

Når det gælder "spørgsmål om uddannelsernes kvalitet og opbygning i øvrigt", svarer 64 % af censorformændene at de er blevet hørt af "alle eller næsten alle institutionerne", 26 % er blevet hørt af "en eller flere af institutionerne", og 10 % er ikke blevet hørt. Natur- og sundhedsvidenskab skiller sig lidt ud idet det her er 27 % af korpserne der ikke er blevet hørt overhovedet. I de tilfælde hvor formandskaberne er blevet hørt, er de for 88 procent vedkommende tilfredse med måden høringerne gennemføres på.

Set fra den anden side siger 43 % af studielederne at de *ikke* har hørt censorformandskabet om uddannelsens kvalitet og opbygning siden 2002. Der er dog store variationer: 15 % fra humaniora siger nej, men 48 % på samfundsvidenskab, 70 % på natur- og sundhedsvidenskab og 75 % på de tekniske uddannelser. Omvendt har 53 % på humaniora hørt censorformandskabet "flere gange", hvor det kun gælder mellem 15 og 25 % på de andre områder.

Konkret skal censorformandskabet som nævnt også høres om ændringer i studieordningerne, og i spørgeskemaundersøgelsen er formændene derfor blevet spurgt om de har haft indflydelse på studieordningen på én eller flere uddannelser siden 2002. 19 % svarer "ja, på én uddannelse", 51 % svarer "ja, på flere uddannelser", og 29 % svarer "nej". Dette nej spænder fra 60 % på natur- og sundhedsvidenskab til mellem 14 og 22 % på de øvrige områder.

De 60 % på natur- og sundhedsvidenskab modsvares af nøjagtig 60 % af studielederne på samme område der heller ikke mener at censorerne har haft indflydelse. På de andre områder er der dog markante forskelle. Således mener 26 % af studielederne på humaniora, 45 % på samfundsvidenskab og 75 % på de tekniske uddannelser ikke at censorerne har haft indflydelse på udarbejdelsen af en ny studieordning på deres uddannelse. 16 % af studielederne siger i øvrigt at der ikke har været væsentlige ændringer af studieordningen i den pågældende periode.

9.3.3 Sammenfatning

Også på dette område kan konklusionen fæstne sig både ved det flertal der følger bekendtgørelsen og ved det betydelige mindretal der ikke gør det. Og igen er det tilfældet at uddannelserne på natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser i markant mindre grad end de øvrige følger bekendtgørelsen.

10 % af censorformændene siger at de ikke har deltaget i en høring, men hele 43 % af studielederne siger at de ikke har hørt censorformændene. Forskellen kan ikke umiddelbart forklares.

9.4 Honorarer

Den gældende bekendtgørelse trådte som nævnt i kraft i 1992, men først i februar 1996 udsendte ministeriet klare retningslinier for honorering af formandskaberne. Godt et år efter, da dataindsamlingen til 1998-undersøgelsen blev foretaget, var det dog ikke gået i orden alle steder, og 16 formandskaber kunne meddele at de endnu ikke fik honorar. Nogle formænd havde da valgt reelt ikke at fungere som sådan så længe betalingen ikke forelå, mens andre påtog sig opgaverne alligevel. Der var i undersøgelsen udbredt utilfredshed med at afklaringen af disse ting havde taget så lang tid og endda for visse endnu ikke var kommet i orden. I øvrigt viste det sig at der

trods ministeriets retningslinjer for honorering blev anvendt forskellige procedurer på de forskellige områder.

Udgifterne til den administrative og praktiske bistand samt honorar til formandskaberne afholdes af institutionerne.

9.4.1 Honorarer til formandskabet

I 1998 var det altså et presserende problem for en del censorformandskaber at de administrative forhold omkring formandskabet og dets sekretariatsbistand ikke var kommet på plads, og 20 % af formændene fik slet ikke udbetalt honorar. Blandt dem der gjorde, fandt 69 % at honoraret var af en passende størrelse, mens 31 % mente det var for lille. I dag mener 78 % af de adspurgte formænd at honoraret er af en passende størrelse. På samfundsvidenskab er det dog kun 57 %.

Formændene er blevet bedt om at tage stilling til udsagnet "Beregning og administration af honorarerne til censorformandskabet er unødigt kompliceret og tidskrævende". Det er 64 % uenige i, og 19 % er delvis uenige. 4 formænd, svarende til 7 % af alle besvarelserne, er enige. De er alle fra humaniora.

9.4.2 Censorerne honorar og rejserefusion

I 1998-undersøgelsen blev censorernes honorar for censur ikke behandlet, men i denne undersøgelse er formændene blevet spurgt om deres fornemmelse af censorernes holdning til honoraret. Hvad angår mundtlig censur, mener 68 % af formændene at censorerne synes honoraret er tilfredsstillende eller overvejende tilfredsstillende. Det samme gør sig gældende for den skriftlige censur. 86 % af formændene vurderer at censorerne er tilfredse eller overvejende tilfredse med reglerne for rejserefusion. På samfundsvidenskab og de tekniske uddannelser mener alle formænd at der er tilfredshed. Anderledes står det til med reglerne for godtgørelse af transporttid. Her mener kun 40 % af formændene at censorerne er tilfredse eller overvejende tilfredse. 34 % mener at censorerne finder reglerne direkte utilfredsstillende. Utilfredsheden er angiveligt mest udbredt på natur- og sundhedsvidenskab (57 %) og de tekniske uddannelser (67 %).

9.5 Sammenfatning

Generelt set er over halvdelen af formændene og studielederne positive over for censorinstitutionens bredere, kvalitetsudviklende mandat og den måde det konkret forvaltes i form af den årlige beretning. Omvendt kan man også se det på den måde at et meget betydeligt mindretal – på en del spørgsmål er der faktisk tale om flertal inden for de enkelte uddannelsesområder – ikke er det. De mener ikke at beretningerne giver et godt helhedsbillede, at de udgør et godt udgangspunkt for dialog eller at de tillægges særlig stor betydning. Dermed er de skeptiske over for en af hovedintentionerne i 1993-bekendtgørelsen. Denne skepsis er i øvrigt som på andre områder særlig udtalt blandt formænd og studieledere på natur- og sundhedsvidenskab og i nogen grad de tekniske uddannelser.

Hvad høringer om studieordningsændringer m.v. angår, er der igen et flertal der følger bekendtgørelsen og et stort mindretal der ikke gør det. Og igen er det tilfældet at uddannelserne på natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser i markant mindre grad end de øvrige følger bekendtgørelsen.

Rundt regnet to tredjedele af formændene mener at censorerne er tilfredse med de honorarer de får. Også reglerne for rejserefusion er et flertal tilfredse med. Til gengæld er det kun 40 % af censorformændene der mener at censorerne er tilfredse eller overvejende tilfredse med reglerne for godtgørelse af transporttid.

10 Holdninger til censorinstitutionens rolle

Den foregående del af rapporten fokuserer på i hvilken grad censorbekendtgørelsen efterleves i praksis. Censorformænd og studieledere er derudover blevet bedt om at vurdere hvordan de overordnet mener censorinstitutionen fungerer – og hvordan de mener den bør fungere. Censorformænd og studieledere er bl.a. blevet bedt om at svare på hvilke af censorernes opgaver de til lægger størst vigtighed, og i hvilket omfang de mener at censorkorpserne bidrager på de respektive områder.

I spørgeskemaerne lød spørgsmålene til censorformænd og studieledere: På hvilke områder spiller censorerne en rolle for uddannelsen i praksis? Og på hvilke områder mener censorformandskabet/du at censorerne skal spille en rolle for uddannelsen? Der var derpå opstillet seks udsagn, og på spørgsmålet om på hvilke områder censorerne spiller en rolle for uddannelsen i praksis, kunne man svare: I høj grad, i nogen grad, i mindre grad og slet ikke. Spørgsmålet om hvilken rolle de *skal* spille, var "oversat" til overskriften "Betydning" med svarmulighederne: vigtigt, mindre vigtigt og ikke vigtigt.

For at tage det sidste først: Hvad mener censorformænd og studieledere at censorernes vigtigste roller er? I tabellen er udsagnene sat op efter censorformændenes prioritering (der næsten er den samme som studieledernes) og ikke efter rækkefølgen i spørgeskemaet.

Tabel 19**Censorernes opgaver – vigtighed og praksis**

Censorformænd (N = 71) og studieledere (N = 112). Alle tal i procent.

	Vigtighed: "Vigtigt"		Praksis – censorformænd		Praksis – studieledere	
	Censorformænd	Studieledere	"I høj grad"	"I nogen grad"	"I høj grad"	"I nogen grad"
Censorerne sikrer at præstationerne bedømmes efter ensartede faglige kriterier på de uddannelser censorerne dækker	100	88	67	33	61	32
Censorerne sikrer de studerendes retssikkerhed	97	90	83	17	68	27
Censorerne sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner	97	83	53	44	42	44
Censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde på uddannelsen	77	70	35	54	30	48
Censorerne bidrager til udvikling af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner	65	36	9	58	5	42
Censorerne bidrager til kvalitetsudviklingen af uddannelsen som sådan	63	34	13	52	8	42

Tabel 19 viser at censorformænd og studieledere i udstrakt grad er enige om hvilke elementer af censorernes arbejde der er vigtige.

Ser man på censorernes funktioner i forhold til den enkelte studerende, nemlig at sikre de studerendes retssikkerhed og sikre at præstationerne bedømmes efter ensartede faglige kriterier, mener alle censorformænd og næsten alle studieledere at dette er vigtigt. Derefter kommer sikringen af det faglige niveau, som også næsten samtlige censorformænd prioriterer. Også for studielederne kommer det på en tredjeplads, men der er relativt færre der finder det vigtigt, nemlig 83 %. Derefter følger det at censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i kvalitetsarbejdet på uddannelserne – hhv. 77 og 70 % af formænd og studieledere mener at det er vigtigt. Derimod er der større forskelle på de sidste to pladser, som er bidraget til kvalitetsudviklingen af fagene og af uddannelsen generelt. Hhv. 65 og 63 % af formændene finder disse funktioner vigtige, mod kun godt halvt så mange studieledere.

Respondenterne er også blevet bedt om at svare på hvorvidt de ovennævnte funktioner varetages i praksis. På de fleste spørgsmål er der nogenlunde overensstemmelse mellem censorformænds og studielederes vurderinger. I begge grupper er der generelt færre der mener at funktionerne udfyldes i praksis, end de andele der mener det er vigtigt. Ser man på hvad formænd og studieledere mener at censorerne "i høj grad" gør, kommer sikringen af de studerendes retssikkerhed først. Men hvor 97 % af formændene mente at dette var vigtigt, er det kun 83 % der mener at det "i høj grad" sker i praksis. 90 % af studielederne mente det var vigtigt, men kun 68 % mener at det i høj grad sker i praksis. Tager man "i nogen grad" med, kommer vi op på 100 % for formændenes og 95 % for studieledernes vedkommende. Spørgsmålet er dog om "i nogen grad" er tilstrækkeligt på dette kernepunkt.

På andenpladsen i vurderingen af censorernes funktion i praksis kommer sikringen af at de studerende bedømmes efter ensartede faglige kriterier. Censorformænd og studieledere er som nævnt meget enige om at dette er vigtigt, men her springer det især i øjnene at kun 67 hhv. 61 % af

sensorformænd og studieledere mener at det sker i praksis. Igen kommer vi dog op i nærheden af 100 % hvis vi tager "i nogen grad" med.

53 hhv. 42 % af formænd og studieledere mener at censorerne sikrer det faglige niveau i praksis. Igen to tal der er markant lavere end andelen der fandt funktionen vigtig. Sammen med svarene for "i nogen grad" kommer det i begge grupper op i nærheden af 100 %.

Aftagersynsvinklen mente hhv. 77 og 70 % af formænd og studieledere var vigtig. Men under halvdelen synes at censorerne på dette punkt spiller en rolle for uddannelserne i praksis.

Endelig er der de overordnede funktioner, hvor censorinstitutionen forventes at bidrage til den generelle kvalitetsudvikling af uddannelserne. Som det kan ses ovenfor, tillagde formændene dette meget større vægt end studielederne. Forskellen til hvor mange der mener at det sker i praksis, er desuden meget større end på de andre områder: Kun i omegnen af 10 % mener at det sker "i høj grad". Lægger man disse tal sammen med de andele der har svaret "i nogen grad", kommer censorformændene op på den andel der mente at det var vigtigt, og interessant nok er der så flere studieledere der mener det sker i praksis, end der var der mente det var vigtigt, nemlig 50 %.

En central pointe er endvidere at såvel studieledere som censorformænd tillægger de "klassiske" censorfunktioner større betydning end de nyere og mere kvalitetsudviklende funktioner. Hos studielederne er forskellene på prioriteringen af opgaverne større end hos censorformændene. Sagt på en anden måde er det næsten samme andele der tillægger de "klassiske" censorfunktioner vigtighed, mens studielederne er markant mindre interesserede i de kvalitetsudviklende funktioner end formændene er.

10.1.1 Forskelle på fagområderne

I dette afsnit undersøges det om der er forskelle på hvordan formændene fra de forskellige uddannelsesområder tillægger de forskellige censorfunktioner betydning.

Tabel 20

Censoropgavernes vigtighed – efter uddannelsesområde

Censorformænd, N = 69, alle tal i procent.

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Censorerne sikrer at præstationerne bedømmes efter ensartede faglige kriterier på de uddannelser censorerne dækker	100	100	100	100	100
Censorerne sikrer de studerendes rettsikkerhed	98	100	94	100	97
Censorerne sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner	95	100	100	100	97
Censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde på uddannelsen	73	100	73	100	77
Censorerne bidrager til udvikling af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner	66	43	76	50	65
Censorerne bidrager til kvalitetsudviklingen af uddannelsen som sådan	67	71	53	50	63

Tabel 20 viser at alle censorformænd er enige i at det er vigtigt at censorerne sikrer at de studerendes præstationer bedømmes efter ensartede kriterier. Kun to formænd på hhv. humaniora og natur- og sundhedsvidenskab synes at sikringen af de studerendes retssikkerhed er "mindre vigtig". Det er også kun to formænd fra humaniora der skiller sig ud ved at mene at censorernes sikring af det faglige niveau er "mindre vigtig".

Lidt større forskelle i vurderingerne finder man på spørgsmålet om vigtigheden af at censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde. Det mener samtlige formænd på samfundsvidenskab og de tekniske uddannelser er vigtigt, men kun 73 % af formændene på hhv. humaniora og natur- og sundhedsvidenskab.

Endnu større bliver forskellene når formændene bliver spurgt om det er vigtigt at censorerne bidrager til udviklingen af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner. Det mener 76 % af formændene på natur- og sundhedsvidenskab, 66 % på humaniora, 50 % på de tekniske uddannelser og 43 % på samfundsvidenskab. Endelig er der spørgsmålet om censorernes bidrag til kvalitetsudvikling af uddannelsen som sådan. Her mener 71 % af formændene på samfundsvidenskab og 67 % på humaniora at dette er en vigtig funktion for censorerne. For natur- og sundhedsvidenskab og de tekniske uddannelser gælder det hhv. 53 og 50 %.

Censorformændenes vurdering af censoropgaverne i praksis

Tabel 19 viste hvordan censorformændene vurderede censorinstitutionens funktion i praksis i relation til dens hovedopgaver. I tabel 21 analyseres det samme spørgsmål, men her opdeles svarene efter uddannelsesområder. I tabellen er alle svar på "i høj grad" markeret med lysegråt, og "i nogen grad" står i hvide felter. I de tilfælde hvor de to tal ikke giver 100 % tilsammen, er det fordi de øvrige respondenter har svaret "i mindre grad" eller "slet ikke" (det sidste er dog kun sket i ét tilfælde på ét spørgsmål).

Tabel 21

Censoropgavernes bidrag i praksis – efter uddannelsesområde

Censorformænd, N = 69, alle tal i procent.

	Hum		Samf		Nat/sund		Tek		I alt	
	I høj grad	I nogen grad	I høj grad	I nogen grad	I høj grad	I nogen grad	I høj grad	I nogen grad	I høj grad	I nogen grad
Censorerne sikrer at præstationerne bedømmes efter ensartede faglige kriterier på de uddannelser censorerne dækker	70	30	57	43	67	33	50	50	67	33
Censorerne sikrer de studerendes retssikkerhed	80	20	100	0	80	20	100	0	83	17
Censorerne sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner	66	31	29	71	27	73	50	25	54	44
Censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde på uddannelsen	34	57	57	43	40	46	0	75	35	54
Censorerne bidrager til udvikling af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner	13	62	0	43	7	54	0	50	9	58
Censorerne bidrager til kvalitetsudviklingen af uddannelsen som sådan	14	60	14	29	5	33	0	75	13	52

I betragtning af at samtlige censorformænd mente at det var vigtigt at censorerne sikrer at eksaminandernes præstationer bedømmes efter ensartede faglige kriterier, kan man vælge betragte det som tilfredsstillende når tabel 21 viser at også alle censorformænd mener at dette sker i høj

eller nogen grad. Mener man derimod at succeskriteriet er at det sker i høj grad, ser tallene mindre pæne ud. 70 % af formændene på humaniora, 57 % på samfundsvidenskab, 67 % på natur- og sundhedsvidenskab og 50 % på de tekniske uddannelser mener dette.

Større tillid er der til censorernes funktion som garanter for de studerendes retssikkerhed. Her er det kun på humaniora og natur- og sundhedsvidenskab at 20 % af formændene mener at censorerne kun har denne betydning i nogen grad.

Så godt som alle formænd mener at det er vigtigt at censorerne sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner. Det mener næsten alle at de også gør i praksis – i høj eller nogen grad. Omkring halvdelen mener at de gør det i høj grad. Disse fordeler sig som 66 % af formændene på humaniora, 50 % på de tekniske uddannelser, men kun hhv. 29 og 27 % på samfundsvidenskab og natur- og sundhedsvidenskab.

Samlet set mener 35 % af censorformændene at censorerne i høj grad bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde på uddannelsen. Dette skal ses i forhold til at 77 % mente det var vigtigt. Der er ikke meget markante forskelle på uddannelsesområderne, bortset fra de tekniske uddannelser hvor ingen af formændene mener at det "i høj grad" sker i praksis.

Ser man på formændenes vurdering af om censorerne bidrager til udvikling af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner, mener ingen på samfundsvidenskab og de tekniske uddannelser at det sker "i høj grad" i praksis selvom hhv. 43 og 50 % mente at det var vigtigt. På humaniora og natur- og sundhedsvidenskab blev det i højere grad anset for vigtigt (af hhv. 66 og 76 % af formændene), men stadig er det kun hhv. 13 og 7 % der mener at det "i høj grad" sker i praksis.

Mønsteret er omtrent det samme når det gælder spørgsmålet om hvorvidt censorerne bidrager til kvalitetsudviklingen af uddannelsen som sådan. Der er blot den forskel at det mener 14 % af formændene fra samfundsvidenskab mod ingen i det foregående spørgsmål.

Sammenfatning

Når man opdeler svarene efter fagområder, fremtræder der ingen markante mønstre. Selvom tallene varierer mellem områderne, sker det ikke systematisk på alle seks spørgsmål. Det mest overraskende er at kun en lille tredjedel af formændene på samfundsvidenskab og natur- og sundhedsvidenskab mener at censorerne i høj grad sikrer det faglige niveau. Her adskiller de sig meget fra de to andre områder. Til gengæld tillægger de censorerne lidt større betydning i praksis når det gælder at bidrage med en aftagersynsvinkel. Det bemærkes i øvrigt at ingen af de tekniske censorformænd mener at censorerne i høj grad bidrager med en aftagersynsvinkel eller til kvalitetsudviklingen af fag eller uddannelser.

Studieledernes vurdering af censoropgavernes vigtighed

Analyseres studieleder-besvarelsene på samme måde, viser der sig flere forskelle på områderne.

Tabel 22
Censoropgavernes vigtighed – efter uddannelsesområde
 Studieledere, N = 112, alle tal i procent

	Hum	Samf	Nat/sund	Tek	I alt
Censorerne sikrer at præstationerne bedømmes efter ensartede faglige kriterier på de uddannelser censorerne dækker	83	96	95	84	88
Censorerne sikrer de studerendes rettsikkerhed	89	96	95	79	90
Censorerne sikrer det faglige niveau i de enkelte fag og discipliner	85	78	80	89	83
Censorerne bidrager med en aftagersynsvinkel i det samlede kvalitetsarbejde på uddannelsen	78	70	45	79	70
Censorerne bidrager til udvikling af kvaliteten af de enkelte fag og discipliner	41	37	10	53	36
Censorerne bidrager til kvalitetsudviklingen af uddannelsen som sådan	39	44	20	32	34

Tabel 22 viser at hvor 88 % samlet set mener at det er vigtigt at censorerne sikrer at præstationerne bedømmes efter ens kriterier, ligger humaniora og de tekniske uddannelser lidt lavere end de to andre (hhv. 83 og 84 % mod 96 % og 95 % på samfundsvidenskab og natur- og sundhedsvidenskab).

En tilsvarende tendens ses med hensyn til opgaven med at sikre de studerendes retssikkerhed. Den er vigtig for 96 % af studielederne på samfundsvidenskab, 95 % på natur- og sundhedsvidenskab, 89 % på humaniora og for 79 % på de tekniske uddannelser.

Der er ikke store forskelle på opfattelserne af vigtigheden af at sikre det faglige niveau, men ser man på vurderingen af aftagersynsvinklens betydning, synes 70-79 % af studielederne på humaniora, samfundsvidenskab og de tekniske uddannelser at det er vigtigt, mod kun 45 % på natur- og sundhedsvidenskab.

Endnu større forskelle ses på spørgsmålet om hvorvidt censorerne skal medvirke til at udvikle kvaliteten af de enkelte fag og discipliner. Det mener kun 10 % på natur- og sundhedsvidenskab er vigtigt, mod 37 % på samfundsvidenskab, 41 % på humaniora og 53 % på de tekniske uddannelser. Spredningen er ikke så stor på spørgsmålet om censorernes bidrag til kvalitetsudviklingen af uddannelsen som sådan, men også her er der forskelle. 20 % på natur- og sundhedsvidenskab mener det er vigtigt, 32 % på de tekniske uddannelser, 39 % på humaniora og 44 % på samfundsvidenskab.

Sammenfatning

Tabellen afspejler hvad undersøgelsen tidligere har afdækket, nemlig at studielederne generelt er mere skeptiske end censorformændene i vurderingen af censorinstitutionens virksomhed. Det gælder i særdeleshed når det angår de mere overordnede opgaver med bidrag til kvalitetssikring. Særlig markant ses i denne opgørelse at studielederne på natur- og sundhedsvidenskab i væsentlig mindre grad end de øvrige mener at det er vigtigt at censorerne deltager i løsningen af disse opgaver.

Studieledernes vurdering af censoropgaverne i praksis

Analyseres de tal der viser i hvor høj grad studielederne mener at censorerne bidrager på de forskellige områder *i praksis*, viser der sig ganske tilsvarende forskelle. Studielederne på natur- og sundhedsvidenskab har en klart mere afvisende holdning til censorernes mere brede funktion som medspillere i kvalitetsudviklingen af uddannelserne end studielederne på de øvrige områder.

Appendiks 1: Metode

Den ene målgruppe for undersøgelsen er censorformændene for de respektive censorkorps på de lange videregående uddannelser. Der er taget kontakt til censorformændene på baggrund af VTU's adresseoplysninger som blev tilsendt EVA september 2005.

Den anden målgruppe for undersøgelsen er de repræsentanter ved universiteterne som dels har den formelle kontakt til censorkorpsene, dels har ansvaret for eksaminerne ved uddannelserne. Denne gruppe omfatter studieledere, institutstudienævnsformænd, sektorledere, uddannelsesledere, uddannelseschefen og en enkelt studiechef. Uddannelserne omfatter alle de lange videregående uddannelser foruden diplomingeniøruddannelserne, der også hører under censorbekendtgørelsen og er tilknyttet de samme censorkorps som civilingeniøruddannelserne. EVA har indhentet kontaktoplysninger på disse personer direkte fra universiteterne i september 2005. I rapporten kaldes gruppen samlet for "studieledere" af hensyn til læsevenligheden.

10.1.2 Population

Undersøgelsen omfatter:

- 107 censorformænd. Formandskaberne fordeler sig således:
 - Humaniora: 64 formænd
 - Samfundsvidenskab: 17 formænd
 - Natur- og sundhedsvidenskab: 18 formænd
 - De tekniske uddannelser: 8 formænd
- 284 studieledere.

10.1.3 Spørgeskemaerne

EVA har udarbejdet to spørgeskemaer til henholdsvis censorformænd og de ansatte på institutionerne der er ansvarlige for eksaminerne og for kontakten til censorformandskaberne – for nemheds skyld kaldet studieledere her.

Spørgeskemaet til censorformændene indeholder 71 enkeltspørgsmål, mens spørgeskemaet til studielederne indeholder 51. EVA har valgt at udarbejde alle spørgsmål med lukkede svarkategorier. Desuden er svarkategorierne formuleret således at der i de fleste tilfælde ikke figurerer midter- eller "ved ikke"-kategorier da denne type svar indeholder meget lidt information.

Disse metodiske valg er foretaget af hensyn til analysens omfang og nuanceringsgrad. På grund af en meget stram tidsplan for den samlede undersøgelse har det været vigtigt at sikre at de indsamlede data var relativt enkle at bearbejde og analysere. Der ligger heri også en gennemsigtighed for respondenterne idet de ikke forledes til at tro at mere nuancerede svar vil kunne blive behandlet med den ekstra omhu de ville fortjene, ligesom respondenterne ved ikke at have mulighed for at svare i fri tekst selv "får lov til" at fortolke deres virkelighed og indpasse den i de noget grove svarkategorier. Dette har EVA ment var at foretrække frem for at en medarbejder her skulle foretage fortolkningen på respondenternes vegne. Det skal i den forbindelse fremhæves at valgene også har mindre frugtbare konsekvenser da respondenterne ikke har mulighed for at nuancere eller begrunde deres besvarelser. Resultaterne af undersøgelsen skal derfor læses med dette for øje.

For at kunne foretage pålidelige sammenligninger er de fleste af spørgsmålene i spørgeskemaerne formuleret med afsæt i spørgsmålene fra undersøgelsen i 1998.

Spørgeskemaerne til censorformænd og repræsentanter fra institutionerne er bygget relativt ens op, bl.a. for at gøre det muligt at sammenligne gruppernes besvarelser.

Begge spørgeskemaer er blevet sat op elektronisk og skulle besvares via internettet.

Validering af spørgeskemaer – pilottest

Spørgeskemaerne er blevet valideret internt på EVA samt ved gennemførelse af to pilotinterview med hhv. en censorformand og en repræsentant fra institutionerne.

I pilotinterviewene fokuserede EVA især på hvorvidt spørgsmålene var mulige at besvare for målgrupperne. I forlængelse af interviewpersonernes feedback ændrede EVA flere spørgsmålsformuleringer.

Udsendelse af følgebrev til spørgeskemaet

EVA forfattede to stort set enslydende breve til censorformænd og studieledere der indeholdt link til spørgeskemaet og en personlig adgangskode. Brevene blev udsendt 28. september 2005.

Rykkerrunde

5. oktober 2005 udsendte EVA et rykkerbrev til de respondenter som endnu ikke havde besvaret spørgeskemaerne. Dataindsamlingen afsluttedes endeligt 10. oktober 2005.

Bortfaldsanalyse

I det følgende afsnit fremstilles undersøgelsens opnåelsesprocenter. Opnåelsesprocenten defineres som opnåelsen delt med antallet af udsendelser (fraregnet fejladresser). Desuden udfoldes en bortfaldsanalyse for hver målgruppe med henblik på at afklare hvorvidt datamaterialet repræsenterer målgruppernes sammensætning på udvalgte variable. Bortfaldsanalysen foretages med udgangspunkt i et dækningsmål. Dækning defineres som opnåelsen inden for et eller flere universer. De respektive universer er uddannelsesområderne for censorformændene og universiteterne for repræsentanterne fra institutionerne.

Censorformænd

Følgebrevet blev sendt til 108 censorformænd. Tre breve blev sendt retur til EVA på grund af ukendt adressat. Et brev kom retur med oplysning om ny adresse, ligesom tre mails gjorde opmærksom på at der var kommet nye formænd, men så sent at det ikke var muligt at sende nye breve ud. EVA modtog derudover 12 henvendelser fra respondenter som ikke kunne svare på skemaet fordi de enten var gået på pension eller ikke var formænd længere – eller fordi de ikke havde haft mulighed for at nå det inden for tidsfristen.⁷² censorformænd besvarede spørgeskemaet hvilket resulterede i en opnåelsesprocent på 67 %. EVA finder opnåelsesprocenten meget tilfredsstillende da fristen for besvarelsen af skemaet var usædvanlig kort.

Tabel 23 viser i hvilken grad de fire hovedområder dækkes af undersøgelsen.

Tabel 23
Dækning - censorformænd

	Opnåelse (antal)	Population (antal)	Dækning (procent)
Humaniora	45	64	70 %
Samfundsvidenskab	9	17	53 %
Natur- og sundhedsvidenskab	12	18	67 %
De tekniske uddannelser	6	8	75 %
I alt	72	107	67 %

Af tabellen fremgår det at alle områder dækkes af minimum 50 % hvilket EVA finder tilfredsstillende.

Institutionernes repræsentanter

Der blev taget kontakt til 284 repræsentanter fra de lange videregående uddannelser. To af de udsendte breve blev sendt retur fordi adressaten var ukendt. Tre kom retur med oplysning om ny adresse (det var alle fra institutter der var flyttet til Øster Farimagsgade i København), men de kom så sent at det ikke var muligt at sende dem ud igen inden for tidsfristen.

EVA modtog desuden 18 mails og 8 telefonopringninger fra repræsentanter fra institutionerne som forklarede at de ikke havde de nødvendige forudsætninger for at besvare spørgeskemaet eller ikke kunne gøre det inden for den afsatte tid. Det store flertal af disse henvendelser var af en positiv karakter i den forstand at afsenderne beklagede at de ikke kunne deltage, da de ellers meget gerne ville have bidraget. Hertil kom 11 mails der gjorde opmærksom på at de ikke var relevante deltagere i undersøgelsen, typisk fordi de var studieledere på ph.d.-uddannelser eller på uddannelser der var så nye at de stort set ikke havde afholdt eksaminer endnu.

Af de 284 respondenter besvarede 117 spørgeskemaet hvilket giver en opnåelsesprocent på 41 %. EVA finder opnåelsesprocenten tilfredsstillende i lyset af at repræsentanterne fra institutionerne skulle indsamle mange informationer på kort tid for at kunne besvare skemaet.

Tabel 24 viser i hvilken grad de respektive institutioner dækkes af undersøgelsen.

Tabel 24
Dækning – studieledere

	Opnåelse (antal)	Population (antal)	Dækning (procent)
AU	25	46	54 %
CBS	7	15	47 %
CVU Vitus Bering	2	3	67 %
DFU	0	6	0 %
DTU	7	14	50 %
Handelshøjskolecentret	2	3	67 %
HHÅ	2	11	18 %
HIH	1	2	50 %
IHK	4	6	67 %
IHÅ	1	1	100 %
IOT	1	2	50 %
KU	17	72	24 %
KVL	(samlet for alle) 1	1	100 %
RUC	7	25	28 %
SDU	19	46	41 %
AAU	21	31	68 %
Total	117	284	41 %

Tabel 24 viser blandt andet at DFU slet ikke er repræsenteret i undersøgelsen. De forklarede sig ved at al aktivitet vedrørende censorer blev administreret fra centralt hold. Det var derfor vanskeligt inden for den korte tidsfrist at identificere hvem der rettelig burde besvare skemaet foruden at indsamle del-besvarelser på de områder hvor det ville være relevant. Besvarelsen fra KVL er således også én samlet der skal dække 18 uddannelser og tre censorkorps.

Desuden viser tabel 20 at HHÅ, KU og RUC dækkes af under 30 % hvilket EVA finder problematisk i forhold til undersøgelsens dækning af disse institutioner.

EVA anbefaler at analyserne læses og anvendes med de påpegede dækningsproblematikker for øje.

Tidsrammen

Som det fremgår, har tidsrammen for indsamling af besvarelser været meget kort (ca. 10 dage). Det har haft som konsekvens at en hel del der gerne ville have svaret, ikke har haft mulighed for det. Hertil kommer sikkert en del der har undladt at svare af lignende årsager, men som ikke har kontaktet EVA om det. Når dataindsamlingen har været så kortvarig, hænger det direkte sammen med tidsrammen for den samlede undersøgelse som har været på halvanden måned fra problemformulering til afrapportering. Det har betydet at alle dele af forløbet er gennemført på meget kort tid. Rapporten må nødvendigvis læses i dette lys.

Analysestrategi

Analysen af det indsamlede materiale har været forholdsvis enkel. I første omgang er besvarelserne på samtlige spørgsmål krydset med variabelen uddannelsesområde idet 1998-undersøgelsen viste at mange forhold var forskellige fra uddannelsesområde til uddannelsesområde. Hvor det har skønnes relevant, er der endvidere lavet kryds med størrelsen på censorkorpset idet dette også i 1998 i nogle tilfælde viste sig at have noget at sige. Den gennemførte analyse har derefter primært bestået i at afdække forskelle fra 1998 til i dag og i næste omgang at finde forskelle på uddannelsesområderne.

Sammenhænge i krydstabellerne er udelukkende afdækket ved common sense-betragtninger. Statistiske tests er ikke relevante fordi undersøgelsen er gennemført som totalundersøgelse, og andre mere nuancerede tilgange kan materialet ikke bære, i betragtning af de relativt få respondenter alt i alt.

Det bærende princip i afrapporteringen har således været at gøre rede for *forskelle* – forskelle fra 1998 til i dag og forskelle mellem områderne. Hvis sådanne forskelle ikke er nævnt, er det fordi de ikke findes i materialet.

Som nævnt i kapitel 3 sammenholdes flere steder censorformænd og studielederes svar på enslydende spørgsmål. Det skal i den sammenhæng bemærkes at gruppen af formænd og gruppen af studieledere ikke nødvendigvis kommer fra de samme uddannelser, og en vis uoverensstemmelse mellem de to grupper tal, også hvad angår faktuelle forhold, må derfor kunne påregnes.